

KVALITATIV UNDERSØGELSE BLANDT SYRERE, DER ØNSKER AT REPATRIERE MED STØTTE EFTER REPATRIERINGSLOVEN

**RAPPORT
4. JUNI 2020**

KVALITATIV UNDERSØGELSE BLANDT SYRERE, DER ØNSKER AT REPATRIERE MED STØTTE EFTER REPATRIERINGSLOVEN

Projekt navn **Kvalitativ undersøgelse blandt syrere, der ønsker at repatriere med støtte
efter repatrieringsloven**
Modtager **Udlændinge- og Integrationsministeriet**
Dokumenttype **Rapport**
Dato **04-06-2020**

Rambøll
Olof Palmes Allé 20
DK-8200 Aarhus N

T +45 5161 1000
F +45 5161 1001
<https://dk.ramboll.com>

INDHOLD

1.	Indledning	4
1.1	Repatrieringsordningen og syrere i Danmark	4
1.2	Undersøgelsens formål og datagrundlag	6
1.3	Læsevejledning og ikoner	7
	Resumé: Kvalitativ undersøgelse blandt syrere, der vil repatriere	8
2.	Undersøgelsens datagrundlag og metode	12
3.	Hvorfor vil du tilbage? Årsager til repatriering blandt interviewede syrere	15
3.1	Faktorer i Syrien	16
3.1.1	Fremmende: Fred i hjemlandet	16
3.1.2	Fremmende: Afsavn i forhold til familie og venner	17
3.1.3	Fremmende: Nationalitetsfølelse og kulturel identitet	19
3.1.4	Fremmende: Forretnings- og beskæftigelsesmuligheder	20
3.1.5	Faktorer, der afholder interviewpersonerne fra repatriering: Bekymringer om Syrien, som kan forhindre hjemrejse	22
3.2	Faktorer i Danmark	24
3.2.1	Fremmende: Manglende sociale og økonomiske forhold	24
3.2.2	Fremmende: Udfordringer med familiesammenføring	26
3.2.3	Fremmende: Kravene til at opnå rettigheder i Danmark	27
3.2.4	Fremmende: Utryghed ved de danske sociale myndigheder og sundhedssystemet	28
4.	Oplysning og rådgivning om repatrieringsordningen og om processen med anmodning om sagsbehandling	30
4.1	Hvordan lærer syrere om repatrieringsordningen?	31
4.2	Hvilken rådgivning modtager syrere om repatrieringsordningen?	32
4.3	Processen efter indsendelse af ansøgning	33
5.	Opfattelser af repatrieringsordningens muligheder og krav	35
5.1	Støtte (og krav) til identifikationsdokumenter og pas	36
5.2	Støtte til det nye liv i Syrien	38
5.3	Andre aspekter af repatrieringsordningen	40
5.4	Fortrydelsesretten	41

1. INDLEDNING

Rambøll Management Consulting har på opdrag af Udlændinge- og Integrationsministeriet udført en kvalitativ undersøgelse blandt syriske flygtninge og familiesammenførte til flygtninge, som har søgt om repatriering med støtte efter repatrieringsloven. Nærværende rapport præsenterer resultater fra undersøgelsen, som har til formål at belyse, hvilke faktorer og overvejelser der påvirker syrreres beslutning om at repatriere samt deres oplevelser med repatrieringsordningen.

1.1 Repatrieringsordningen og syrere i Danmark

Som led i den danske repatrieringsindsats rådgives herboende udlændinge og danske statsborgere med dobbelt statsborgerskab, der ønsker at vende tilbage til deres hjemland eller tidligere opholdsland, om repatrieringsordningen. Rådgivningen skal give personerne det bedst mulige grundlag for at tage stilling til, om de ønsker at repatriere.

Repatrieringsordningen har til formål at **støtte repatriering økonomisk** og understøtte den enkelte persons forudsætninger og muligheder for at repatriere.

Man har mulighed for at søge om økonomisk støtte til en lang række udgifter i forbindelse med repatriering efter reglerne i repatrieringsloven. Det gælder fx:

- Udgifter til anskaffelse af nationalitetspas, identitetspapirer mv.
- Udgifter til rejsen fra Danmark til hjemland eller tidligere opholdsland
- Udgifter til transport af personlige ejendele eller til køb af personligt bohav
- Hjælp til etablering i hjemland eller tidligere opholdsland
- Udgifter til køb og/eller transport af erhvervsudstyr.

Syrere, som har interesse i repatrieringsordningen, kan henvende sig til Dansk Flygtningehjælp for flere oplysninger og rådgivning om at søge støtte.

Ordnningen er beskrevet yderligere i afsnit 5.

Repatriering skal ses som en mulighed i en række forskellige situationer. Repatriering kan fx være en mulighed for at **etablere en bedre tilværelse** i personens hjemland eller tidligere opholdsland eller en mulighed for en person, der ikke har opnået en vellykket integration i det danske samfund og derfor ønsker at returnere til hjemlandet. Repatriering kan også være relevant for flygtninge fra lande, hvor situationen i **landet igen er blevet stabil**, hvilket gør det muligt for tidligere flygtninge at vende tilbage. Repatriering kan endvidere være en mulighed for herboende ældre udlændinge eller ældre danske statsborgere med dobbelt statsborgerskab, der har opholdt sig i Danmark i en længere årrække, der har ønsker om at tilbringe alderdommen i hjemlandet eller det tidligere opholdsland. Desuden kan repatriering være aktuelt for personer, som har fået inddraget eller nægtet forlængelse af deres opholdstilladelse. Endelig kan repatriering finde sted, hvis personen af andre årsager ønsker at vende tilbage, som fx savn af familie, hjemlandets kultur og normer eller andet.

Hvem kan få hjælp til repatriering?

Følgende grupper af personer er omfattet af repatrieringsloven:

- Flygtninge mv.
- Familiesammenførte til flygtninge mv.
- Visse andre familiesammenførte udlændinge, som har haft opholdstilladelse i Danmark i 5 år
- Udlændinge, som har opholdstilladelse i Danmark efter regler, som gjaldt før udlændingeloven af 1983, eller som er født i Danmark som efterkommere af disse
- Danske statsborgere med dobbelt statsborgerskab
- Andre udlændinge kan ansøge Udlændinge- og Integrationsministeriet om at blive anset som omfattet af repatrieringsloven.

Det er en betingelse, at personen, der søger om repatriering, ikke selv har formue, der kan dække udgifterne til repatriering.

Repatrieringsloven

Reglerne om repatriering er reguleret i repatrieringsloven. Loven gælder for herboende udlændinge og danske statsborgere med dobbelt statsborgerskab og regulerer deres muligheder for at få økonomisk støtte og rådgivning, hvis de frivilligt ønsker at vende permanent tilbage til deres hjemland eller tidligere opholdsland.

Dansk Flygtningehjælp varetager på vegne af Udlændinge- og Integrationsministeriet rådgivningsopgaven efter repatrieringsloven. Ønsker en person at søge om repatriering, er det kommunen, der træffer afgørelse om repatrieringsstøtte på baggrund af en anmodning om sagsbehandling, som sendes pr. e-mail.

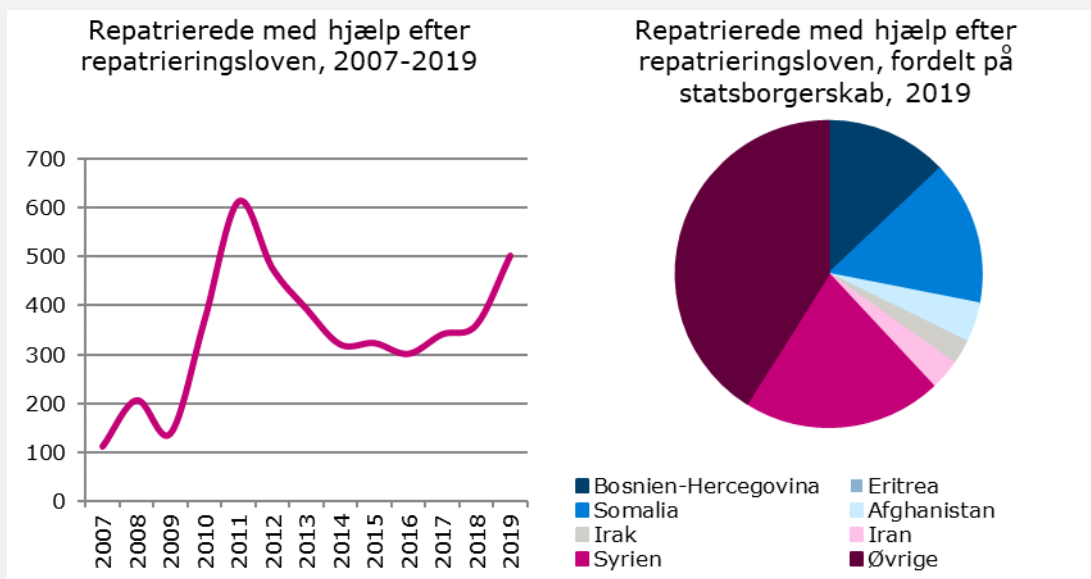
Syrere og repatriering

I finanslovsaftalen for 2019 mellem den daværende regering og Dansk Folkeparti blev rammen for, hvem der må søge om støtte efter repatrieringsloven udvidet til at inkludere udlændinge, der kommer fra lande, hvor der meddeles midlertidigt ophold efter udlændingelovens § 7, stk. 3 (aktuelt Syrien). Den efterfølgende lovændring trådte i kraft i marts 2019. Efter ændringen blev det muligt at yde repatrieringsstøtte til personer med mere end ét års lovligt ophold i Danmark, der frivilligt ønsker at repatriere til et land, hvor sikkerhedssituationen er af en sådan karakter, at der aktuelt meddeles midlertidigt ophold efter udlændingelovens § 7, stk. 3, som det er tilfældet med Syrien. Dermed blev det muligt for syrere med midlertidigt ophold i Danmark at søge om repatrieringsstøtte. Det er derudover muligt at søge om støtte til at repatriere til et andet land, hvor man senest har haft lovligt ophold.

Figureerne nedenfor viser antallet af repatrierede med hjælp efter repatrieringsloven i perioden 2007-2019 og fordelingen af de repatrierede i 2019 ud fra statsborgerskab. Figurene viser, at 502 personer repatrierede til deres oprindelsesland eller tidligere hjemland med støtte efter repatrieringsloven i 2019. Blandt disse personer repatrierede 105 syriske statsborgere, hvoraf 100

repatrierede til Syrien, hvilket udgjorde den største nationalitet af de repatrierede i 2019.¹ Mellem 1. januar og 30. april 2020 har Dansk Flygtningehjælp modtaget 51 nye sager fra syrere og statsløse palæstinenser fra Syrien, hvoraf i alt 29 sager er sendt til kommunerne.² Blandt de 29 indsendte sager har nogle allerede modtaget afgørelse om repatriering og er vendt tilbage til Syrien, mens andre fortsat venter på afgørelse.

Figur 1-1. Repatrierede med hjælp efter repatrieringsloven: i alt, 2007-2019; fordelt på statsborgerskab, 2019

Kilde: Integrationsbarometer.dk på baggrund af indberetninger fra Dansk Flygtningehjælp.

1.2 Undersøgelsens formål og datagrundlag

På baggrund af repatrieringsordningen og ændringen fra 2019, hvor syriske flygtninge og familiesammenførte i Danmark har fået mulighed for at repatriere med støtte fra ordningen, har Udlændinge- og Integrationsministeriet (UIM) bedt Rambøll om at gennemføre en kvalitativ undersøgelse blandt syrere i Danmark, der har truffet beslutning om at repatriere og har ansøgt om og/eller har fået bevilliget støtte efter repatrieringsloven.

Formålet med undersøgelsen er at tilvejebringe generel viden om, **hvad der motiverer syriske flygtninge til frivillig hjemrejse**. Undersøgelsen skal desuden give de første pejlinger på, hvordan beslutningsprocessen vedrørende repatriering til Syrien forløber, kortlægge viden om processen med anmodning om repatrieringsstøtte og identificere potentielle områder, hvor ordningen kan udvikles og gøres mere attraktiv.

¹ Kilde: Integrationsbarometer: Repatrierede: Status og udvikling over tid, <https://integrationsbarometer.dk/tal-og-analyser/repatriering/3>.

² Kilde: Dansk Flygtningehjælp. En sag kan vedrøre flere personer, da nogle sager omfatter familier på op til seks personer, der ønsker at repatriere sammen. Der tages forbehold for, at validering af data er usikker grundet den generelle nedlukning ifm. Covid-19.

Undersøgelsen er baseret på **11 kvalitative interviews** med syriske flygtninge i Danmark. Undersøgelsen præsenterer deres perspektiver på ordningen og deres overvejelser om repatriering, herunder hvilke faktorer de har afvejet inden beslutningen om repatriering (se kap. 2 for flere detaljer om undersøgelsens datagrundlag og metode).

1.3 Læsevejledning og ikoner

Ud over nærværende indledning indeholder rapporten et resumé, som præsenterer undersøgelsens fund, samt fire yderligere kapitler:

- I **Kapitel 2** beskrives undersøgelsens datagrundlag og metode.
- I **Kapitel 3** præsenteres de faktorer, som interviewpersonerne beskriver som væsentlige for deres beslutning om at repatriere.
- I **Kapitel 4** fremlægges interviewpersonernes oplevelser med rådgivning og anmodning om støtte under repatrieringsordning.
- I **Kapitel 5** præsenteres mulighederne for støtte under ordningen, som interviewpersonerne opfatter disse. Derudover præsenteres deres overvejelser om ordningens elementer og krav.

Igennem rapporten går flere elementer igen: Faktorer, der fremmer repatriering, faktorer, der afholder interviewpersonerne fra repatriering, fakta om repatriering og opmærksomhedspunkter.

Elementerne har hvert sit ikon, så de er lette at genkende – se ikonerne herunder.

Faktor, der fremmer

Faktor, der afholder

Fakta

Opmærksomhedspunkt

RESUMÉ: KVALITATIV UNDERSØGELSE BLANDT SYRERE, DER VIL REPATRIERE

I denne rapport præsenterer Rambøll Management Consulting resultater fra en kvalitativ undersøgelse af syrere i Danmark, der har søgt eller er i gang med at søge støtte til at repatriere efter repatrieringsloven. Formålet med rapporten er at belyse de overvejelser, som de interviewede syrere har i forbindelse med beslutningen om repatriering – både i relation til forhold i Syrien og i Danmark.

Rapporten er målrettet beslutningstagere og øvrige interessenter på udlændinge- og integrationsområdet. Rapporten skal bidrage til at give de første indikationer på, hvordan beslutningsprocessen vedrørende repatriering til Syrien forløber, kvalificere viden om processen med anmodning om repatrieringsstøtte og identificere potentielle områder, hvor ordningen kan udvikles og gøres mere attraktiv.

Om repatriering

Formålet med repatrieringsloven er at give personer det bedst mulige grundlag for at tage stilling til og eventuelt træffe beslutning om repatriering samt at støtte repatriering økonomisk. Loven har endvidere til formål at styrke den enkelte persons forudsætninger og muligheder for at repatriere.

Med ændringer af repatrieringsloven pr. 1. marts 2019 blev det muligt for syrere, som har haft ophold i Danmark i mere end ét år, at søge om støtte til repatriering. 502 personer repatrierede i 2019 til deres oprindelsesland eller hjemland med støtte efter repatrieringsloven. Blandt disse personer rejste 105 syriske statsborgere.

Rapporten er baseret på 11 kvalitative dybdegående interviews med syriske flygtninge og familiesammenførte til flygtninge i Danmark.

Årsager til repatriering

Undersøgelsen belyser en række faktorer, der henholdsvis fremmer og afholder interviewpersonernes beslutning om at repatriere. På trods af, at faktorerne er individuelle i forhold til hver respondent og vedkommendes situation, kan to fremmende faktorer særligt fremhæves, som udslagsgivende hos størstedelen af respondenterne, mens de øvrige faktorer betragtes som medvirkende til beslutningen af repatriering.

Den første væsentlige faktor, som har været fremmende for beslutningen om repatriering, drejer sig om **savn til familie, venner og netværk**. Den anden afgørende og fremmende faktor er **manglende sociale og økonomiske forhold** i Danmark. Her fremhæves manglende dansk-kundskaber og tilknytning til arbejdsmarkedet særligt som fremmende for ønsket om repatriering.

Faktorerne beskrives yderligere nedenfor.

Faktorer i Syrien, der fremmer eller afholder fra repatriering

Undersøgelsen peger overordnet på, at **den stabiliserede situation** i Syrien har været en forudsætning for, at flere har overvejet repatriering. Enkelte opfatter dog stadig landet som uopræget, og for dem er situationen i hjemlandet en faktor, der afholder dem fra repatriering.

Savn af familie, venner og netværk i hjemlandet er en faktor, der bliver nævnt af en overvejende del af respondenterne. Dette vejer særlig tungt hos de respondenter, der har syge eller

aldrende familiemedlemmer i hjemlandet. Flere henviser også til savnet af hjemlandet og dets kultur og en generel nationalitetsfølelse og tilhørsforhold.

Som en væsentlig faktor fremhæver flere muligheden for **erhvervsstøtte** efter repatrieringsloven som en fremmede faktor. Udsigten til at starte forfra og skabe et liv for sig selv og sin familie tiltaler flere.

Bekymringer om **den obligatoriske militære værnepligt** bliver nævnt som en barriere for flere af de interviewede. På samme måde bliver **frygt for forfølgelse** af de syriske myndigheder nævnt af flere som en faktor, der afholder dem fra repatriering. Derudover italesætter flere, at manglende basale services i Syrien (som fx elektricitet) og høje leveomkostninger udgør en økonomisk bekymring for, hvordan de skal klare sig.

Faktorer i Danmark, der fremmer eller afholder fra repatriering

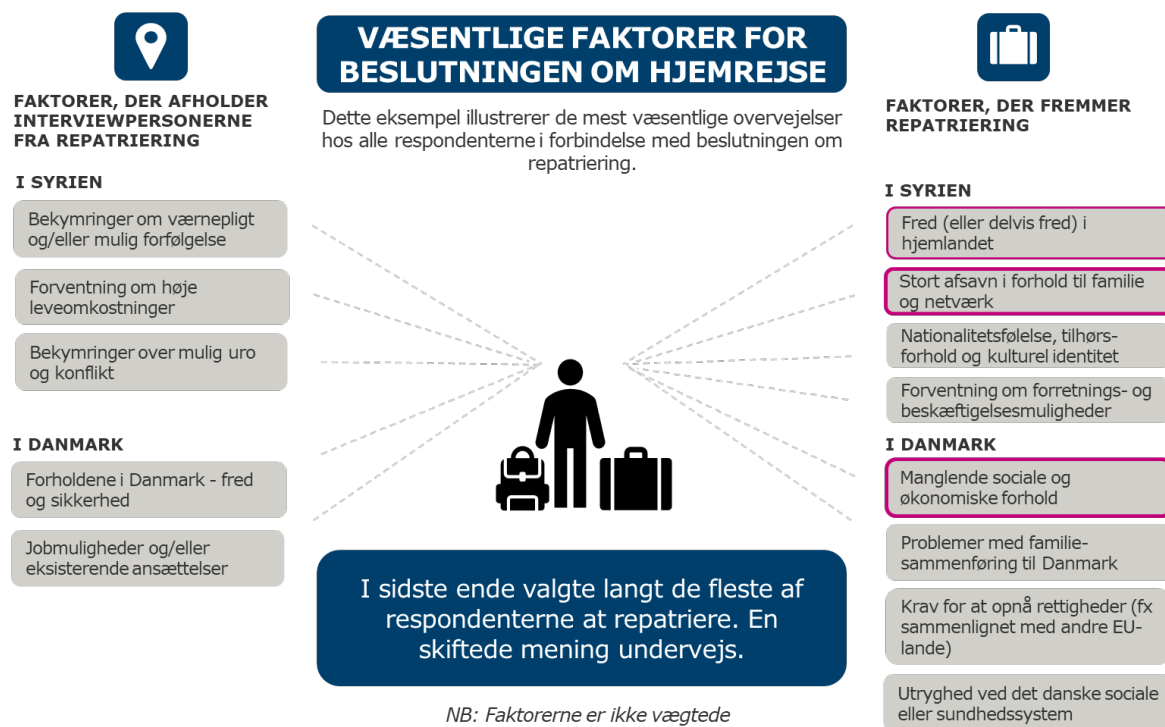
Langt de fleste af de interviewede syrere nævner manglende sociale eller økonomiske forhold i Danmark. Her er tre tematikker særligt i fokus. Det første tema drejer sig om **manglende dansk kundskaber**, som opleves som en stor frustration og udfordrer livet i Danmark generelt set hos respondenterne. Det andet tema drejer sig om **tilknytningen til arbejdsmarkedet** og mulighederne inden for rammerne af deres ophold i Danmark. Som eksempel nævner en respondent, at de mange praktikker og jobansøgninger samt behandlingen i jobcentret udgør en demotiverende faktor for at bidrage til samfundet i Danmark. Endelig er **tilhørsforhold** til Danmark en faktor, som flere beskriver på forskellige måder, hvoraf enkelte oplever, at retorikken og behandlingen af flygtninge føles respektløs.

De store krav til **familiesammenføring**, lange ventetider på sagsbehandlingen og håbløse udsigter til genforening i Danmark er også faktorer, som enkelte nævner i forbindelse med fremmede faktorer for at repatriere.

I forlængelse heraf peger flere på **kravene til at opnå rettigheder**. Dette anses generelt som en stor barriere for livet i Danmark, da mange opfatter kravene som høje og begrænsende. Her nævnes bl.a. de gældende regler for at opnå dansk statsborgerskab og permanent opholdstilladelse, begrænsninger i forhold til at rejse og de mange nye regler på asyl- og udlændingområdet. Derudover udtrykker flere utryghed ved de danske sociale myndigheder og sundhedssystem, både med henvisning til generelle oplevelser med fx sagsbehandlere og konkrete sager i sundhedssystemet.

Dog nævner enkelte forholdene i Danmark som en faktor, der afholder dem fra hjemrejse. Det gælder for faktorer som sikkerhed og fred og **jobmuligheder**.

De væsentlige faktorer for interviewpersonernes betydning for hjemrejse til Syrien er illustreret i figuren nedenfor. Den/de bokse, der er markeret med lyserødt, indikerer *afgørende* faktorer, mens de øvrige indikerer *medvirkende* faktorer.

Processen med anmodning om repatrieringsstøtte

Undersøgelsen viser, at de interviewede syrere er blevet bekendt med repatrieringsordningen gennem tre kanaler: deres eget netværk, kommunen eller de sociale medier. Herefter har de fleste modtaget rådgivning via Dansk Flygtningehjælp, og sagsbehandlere i kommunen har efterfølgende hjulpet med processen.

I forbindelse med processen italesætter flere af de interviewede en utilfredshed med ventetiden på behandlingen af anmodningen om sagsbehandling om repatriering, der dog varierer fra alt til et par uger og op til flere måneder.

Opfattelser af ordningens muligheder og krav

Mange syrere, der ønsker at repatriere, har behov for at søge et nyt syrisk pas for at kunne rejse tilbage, hvilket også kan kræve yderligere dokumentation, fx til børn, som ikke før har haft syriske identitetspapirer. Flere af de interviewede syrere oplever, at **processen med at søge og skaffe syriske pas og andre identifikationsdokumenter** er dyr, langsom og besværlig. Hertil fortæller enkelte, at kommunen har stillet **krav til, hvilken syrisk ambassade der må søges ved**, hvilket har besværliggjort processen.

Den økonomiske støtte, som repatrieringsordningen giver, har for de fleste respondenter betydning for deres beslutning om at repatriere – selvom ingen af dem ser den som afgørende. Enkelte er dog i tvivl om, hvorvidt beløbsstørrelsen er svarende til de reelle etableringsomkostninger.

Rapporten viser desuden, at en række øvrige faktorer ligeledes har haft indflydelse på de interviewedes beslutning, herunder **fortrydelsesretten**, som har gjort flere villige til at tage af sted. Enkelte frygter dog, at fortrydelsesretten ikke reelt kan benyttes med henvisning til, at de syriske myndigheder fratager indrejsende syrere deres pas.

Forbehold og opmærksomhedspunkter i analysen

Dansk Flygtningehjælp har foretaget præliminære forespørgsler til syrere, der har ansøgt/var i gang med at søge om støtte efter repatrieringsloven om deltagelse i undersøgelsen. Grundet mulig selektionsbias (da de interviewede kan være systematisk forskellige fra ikke-interviewede ansøgere) og datagrundlagets begrænsede størrelse kan repræsentativiteten af de afrapporterede overvejelser og oplevelser ikke estimeres.

Derudover skal der tages højde for, at rapporten bygger på førstehåndsfortællinger ud fra interviewpersonernes eget perspektiv. Fortællingerne er derfor udtryk for subjektive oplevelser, og det er ikke muligt at vurdere de omtalte sagers faktiske forløb. De repræsenterer dog den oplevede virkelighed for personer blandt undersøgelsens målgruppe.

De konkrete fortællinger skal læses med en forståelse for, at interviewene er udført med tolkehjælp.

2. UNDERSØGELSENS DATAGRUNDLAG OG METODE

På opdrag af Udlændinge- og Integrationsministeriet er undersøgelsen baseret på dybdegående, semistrukturerede **interviews med syriske flygtninge og familiesammenførte i Danmark**, der har søgt repatrieringsstøtte i 2019 eller 2020. Undersøgelsen er udelukkende **kvalitativ og eksplorativ** med det formål at *belyse, hvilke overvejelser der ligger bag de syriske flygtninge og familiesammenførtes beslutninger om at repatriere og søge støtte, og hvordan de oplever repatrieringsordningen.*

Rekruttering til interviews

Præliminære forespørgsler til syriske repatrieringsansøgere om deltagelse i undersøgelsen er blevet **foretaget af Dansk Flygtningehjælp**. Da Dansk Flygtningehjælp yder rådgivning og hjælp til processen med at anmode kommunen om sagsbehandling til flygtninge og familiesammenførte, som overvejer at søge repatrieringsstøtte, har organisationen den primære kontakt med ansøgergruppen på tværs af landets kommuner, og kan dermed have etableret et tillidsforhold til ansøgere. Derudover er det ønskeligt at formindske adgang til ansøgernes personoplysninger så vidt muligt, bl.a. fordi repatriering kan være et følsomt emne blandt flygtninge og familiesammenførte. Syriske ansøgere kan fx ønske at undgå, at andre syrere i Danmark eller i hjemlandet hører om deres intentioner om at repatriere. Samtidig er det ønskeligt, at ansøgere kan sikres, at deres muligheder for at få bevilget støtte ikke vil påvirkes af deres evt. deltagelse i et interview ifm. undersøgelsen. Det er derfor blevet aftalt mellem Udlændinge- og Integrationsministeriet, Dansk Flygtningehjælp og Rambøll, at første del af rekrutteringen skulle foretages af Dansk Flygtningehjælps arabisktalende repatrieringsrådgivere. Rådgiverne spurgte derfor syriske ansøgere med verserende sager, om de ønskede at deltage i et interview med Rambøll.

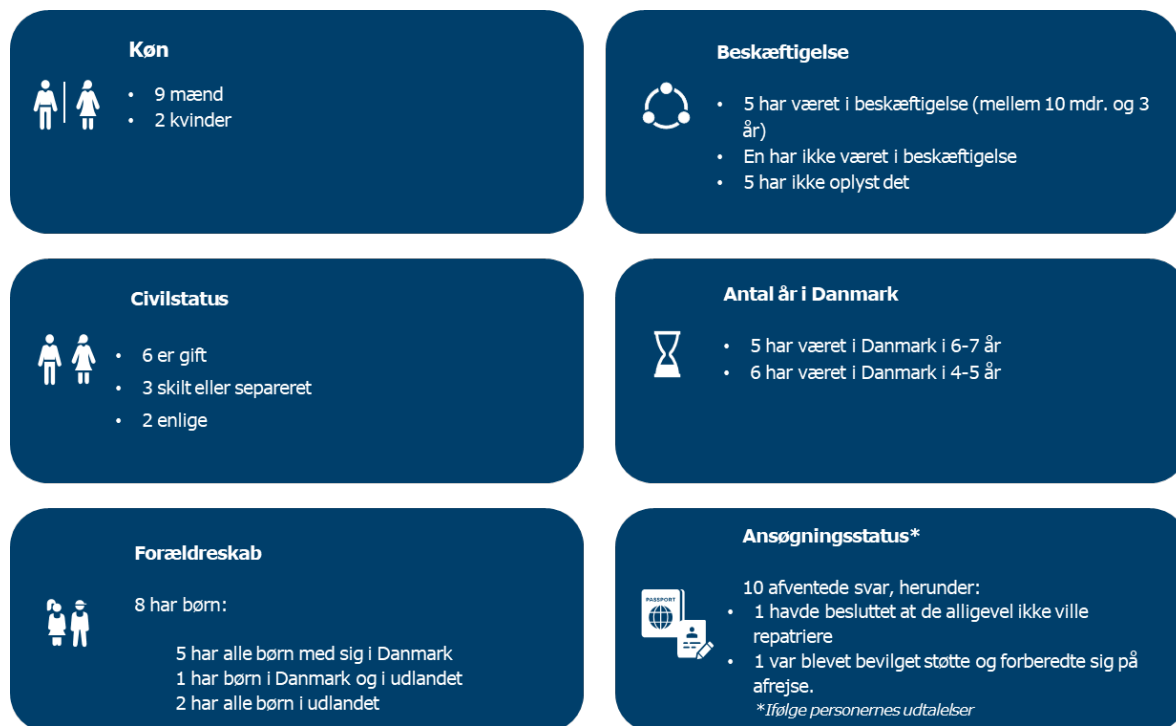
Forespørgslerne blev gennemført med en **rekrutteringstekst** udviklet af Rambøll i dialog med ministeriet, Styrelsen for International Rekruttering og Integration (herefter SIRI) og Dansk Flygtningehjælp og oversat til arabisk. For de ansøgere, der ønskede at deltage, blev navn, telefonnummer og enkelte oplysninger om familietype derefter videregivet til Rambøll via **sikker filupload**. Da målgruppen i forvejen er lille, og en del af de adspurgte ansøgere ikke ville deltage, blev rekrutteringsperioden længere end først forventet. Kontaktoplysninger blev derfor leveret over flere omgange mellem november 2019 og marts 2020.

Dansk Flygtningehjælp har fremsendt kontaktoplysninger for 13 syrere, der har søgt repatrieringsstøtte, og som har sagt ja til at tale med Rambøll ifm. undersøgelsen. Rambøll har, med hjælp fra telefonolke, **kontakttet personerne telefonisk for at aftale interviewtidspunkt**. Af de 13 telefonnumre fungerede 11, da Rambøll ringede (ét nummer virkede ikke, og et andet viste sig ikke at være den listede persons nummer). Rambøll indgik **interviewaftaler med alle 11 personer**, som det var muligt at komme i kontakt med.

Afholdte interviews

Rambøll har dermed **afholdt interview med 11 syrere, der havde ansøgt om repatrieringsstøtte**. Interviewene blev afholdt i perioden mellem 12. december 2019 og 27. marts 2020. Det blev prioriteret, efter aftale med ministeriet, at forsøge at afholde fysiske interviews med ansøgere, fordi det bl.a. kan øge tilliden mellem interviewer og interviewpersonen. Fem interviews blev afholdt fysisk med tilstedeværelse fra en arabisktalende tolk fra Dansk Flygtningehjælps Tolkeservice. Fire interviewpersoner foretrak at deltage telefonisk. Dertil blev de sidste to interviews aftalt under den generelle nedlukning af Danmark pga. COVID-19 i marts 2020 og blev derfor ligeledes afholdt telefonisk. De seks telefoniske interviews blev afholdt med telefontolkning – også fra Dansk Flygtningehjælps Tolkeservice.

De 11 interviewede syrere adskiller sig på parametre som køn, civilstatus, antal børn og hvorvidt børnene er i Danmark eller ej samt status på deres anmodning om repatrieringsstøtte. Derudover adskiller de sig i forhold til antal år i Danmark, og hvorvidt de har været i beskæftigelse i Danmark. Se fordelingen i figuren nedenfor.

Interviewene blev afholdt i semistruktureret form på baggrund af en **samtykkeprotokol og interviewguide** udviklet af Rambøll i konsultation med UIM, SIRI og Dansk Flygtningehjælp og oversat til arabisk. Der blev indhentet samtykke fra alle deltagere, og personoplysninger blev behandlet i overensstemmelse med persondataforordningen.

Analysemetode og opmærksomhedspunkter

Alle interviews er **transskriberet og kodet** i forhold til emner, som er identificeret som væsentlige i en indledende workshop, hvor repræsentanter for Rambøll, UIM, SIRI og Dansk Flygtningehjælp deltog. Derudover er der tilføjet emner, som flere interviewpersoner har udtalt sig om, og som vurderes at være betydningsfulde for syreres overvejelser eller oplevelser med ordningen. Undersøgelsens fund er kvalificeret på en workshop med bl.a. Dansk Flygtningehjælp. Læs mere om de identificerede emner i kapitel 3.

De kodede **resultater er organiseret** først i forhold til overvejelser i forbindelse med **faktorer i Syrien og i Danmark**, der påvirker beslutningen om at repatriere, og derefter de udtalte **oplevelser med ordningen**. Sidstnævnte præsenteres i nærværende rapport i tidsrækkefølge i forhold til, hvordan borgerne oplever dem: oplysninger og rådgivning om ordningen og opfattelser af ordningens muligheder og krav.

Grundet mulig selektionsbias (da de interviewede kan være systematisk forskellige fra ikke-interviewede ansøgere) og datagrundlagets begrænsede størrelse kan repræsentativiteten af de afrapporterede overvejelser og oplevelser ikke estimeres. Derfor **prioriteres det kvalitative**

indhold i afrapporteringen. I rapporten anvendes dog følgende udtryk, der angiver hvor stor en andel af interviewpersonerne, der har fortalt om de forskellige oplevelser:

- *Enkelte*: 1-2 interviewpersoner
- *Fleere*: 3-6 interviewpersoner
- *Hovedparten, størstedelen, en overvejende del*: 7-10 interviewpersoner
- *Alle de interviewede*: 11 interviewpersoner.

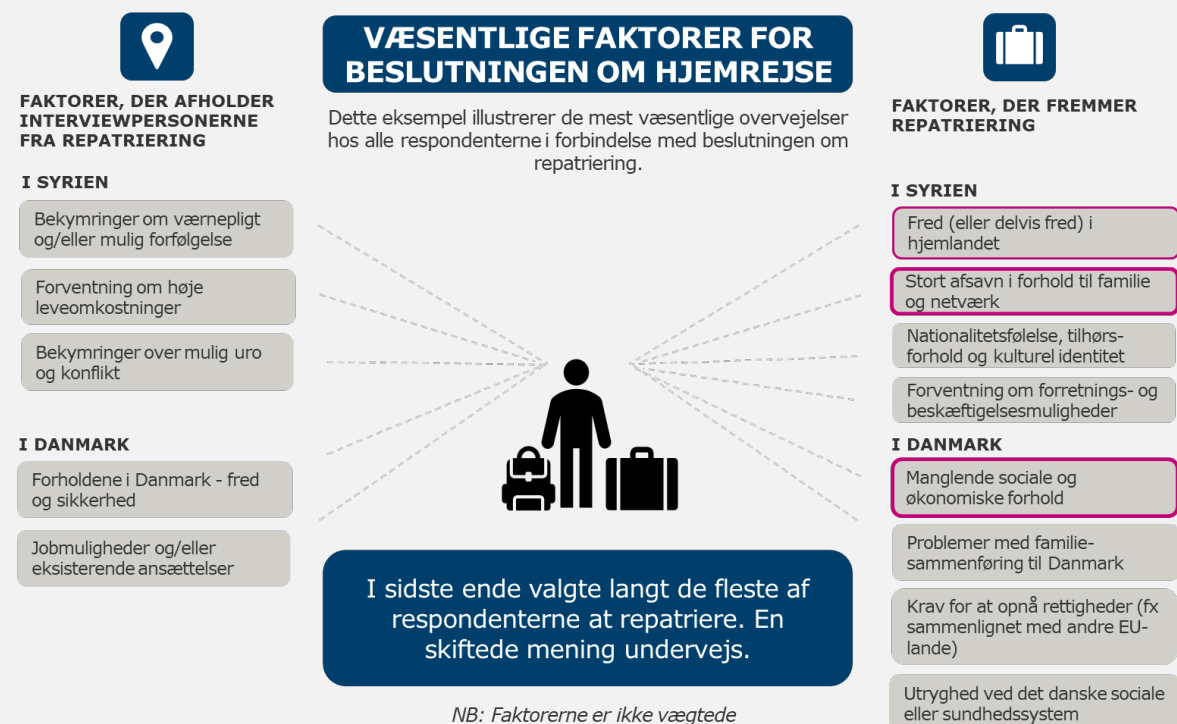
De oplevelser, som er beskrevet her, er **førstehåndsfortællinger** fra interviewpersonernes eget perspektiv. Fortællingerne er derfor udtryk for subjektive oplevelser, og det er ikke muligt at vurdere de omtalte sagers faktiske forløb. De repræsenterer dog den *oplevede virkelighed* hos personer blandt undersøgelsens målgruppe og illustrerer derfor værdifulde indsigter i, hvordan andre i målgruppen kan opleve forhold i Danmark. Derudover skal de konkrete fortællinger fortolkes med en forståelse for, at interviewene er **udført med tolkehjælp**. Dermed kan konkrete ordvalg og udtryk i de inkluderede citater være andre, end dem interviewpersonerne selv havde valgt, hvis de selv havde udtrykt sig på dansk. Nogle af de inkluderede citater blevet rettet for grammatik og klarhed.

3. HVORFOR VIL DU TILBAGE? ÅRSAGER TIL REPATRIERING BLANDT INTERVIEWEDE SYRERE

De interviewede syrere har alle fortalt, hvorfor de ønsker at repatriere. For de fleste af de interviewede bunder ønsket om at vende tilbage til Syrien ikke i én årsag, men kommer i stedet på baggrund af flere **faktorer i både Syrien og i Danmark**. Her fylder overvejelser, der **fremmer** beslutningen om at repatriere, mest, da personerne har besluttet sig for at rejse, og kun én har ombestemt sig. Men næsten alle de interviewede nævner dog også aspekter af livet i Syrien eller i Danmark, der også kan siges at afholde dem fra repatriering. Figur 3-1 nedenfor illustrerer de faktorer, som personerne har nævnt som væsentlige i deres overvejelser om at vende tilbage til Syrien. Her er faktorerne ikke vægtede, da de varierer meget mellem interviewpersonerne. I de efterfølgende afsnit udfoldes disse faktorer med beskrivelser af personernes fortællinger og overvejelser om faktorer, som vedrører forhold i hhv. Syrien og i Danmark. I teksten er der dog en beskrivelse af, om det er mange eller få af de interviewede, der har nævnt i faktoren, samt hvilke faktorer flere personer har nævnt som meget væsentlige for deres beslutning.

Den/de bokse, der er markeret med lyserødt, indikerer *afgørende* faktorer, mens de øvrige indikerer *medvirkende* faktorer.

Figur 3-1. Væsentlige faktorer for interviewpersonernes beslutning om hjemrejse til Syrien

3.1 Faktorer i Syrien

I dette afsnit beskrives de faktorer i Syrien, der ligger til grund for, at de interviewede syrere enten vælger at repatriere eller afstå fra at ansøge om dette. De interviewede syrere peger på en række grunde, der både fremmer og afholder dem i deres beslutning om hjemrejse.

De fleste beskriver, at de **forbedrede forhold i Syrien** er en væsentlig forudsætning, men ikke bestemmende faktor for deres beslutning om at vende hjem. Andre nævner, at forholdene ikke er faldet på plads endnu, og at landet fortsat er præget af uroligheder. Når de forbedrede forhold er på plads, er **genforening med familie og netværk i Syrien** den vigtigste årsag til, at de fleste af de interviewede ønsker at vende tilbage til hjemlandet. Dertil betyder **nationalitetsfølelser** og fornemmelse af **tilhørsforhold** til hjemlandet også noget for en del af de interviewede. I forlængelse af det nævner flere, at deres muligheder for at **starte egen forretning eller få arbejde** i Syrien er bedre end i Danmark. På trods af disse fremmede faktorer nævner enkelte interviewpersoner andre forhold i Syrien, der kan være med til **at afholde dem fra en tilbagerejse**, som fx obligatorisk militærtjeneste eller frygt for forfølgelse fra myndigheder eller andre.

3.1.1 Faktorer, der fremmer repatriering: Fred i hjemlandet

Undersøgelsen viser, at de fleste af de interviewede syrere fremhæver de forbedrede forhold i hjemlandet som noget, der gør, at de har lyst til at rejse tilbage. Syrien har været præget af konflikter siden 2011, men en overvejende del af de interviewede nævner, at **der ikke længere er krig** i det område, de skal tilbage til. Andre peger også på **økonomisk opblomstring** i landet som en motiverende faktor for repatriering. Det skal nævnes, at de fleste af de interviewede ikke fremhæver fred i hjemlandet som en af de primære grunde til, at de rejser tilbage, men indikerer i løbet af interviewene, at de har haft det i tankerne som en faktor, som kan fremme eller **muliggøre** deres beslutning.

Respondenterne har haft en række forskellige overvejelser, der alle relaterer sig til fred i hjemlandet som en motiverende faktor. En af de interviewede fremhæver, at **tryghed er afgørende**. En respondent nævner, at der nu er komplet trygt i det område, hvor vedkommende skal hen til. En anden fremhæver, at vedkommende altid har **set sig selv som gæst i Danmark** – aldrig som permanent borger. Derfor har respondentens beslutning altid været at vende hjem til Syrien, når der igen var trygt.

Landets økonomiske vanskeligheder som følge af konflikterne nævnes også. Men disse har, ifølge flere respondenter, ikke indvirkning på udsigten til **økonomisk uafhængighed** i hjemlandet, hvilket er en motiverende faktor for dem. Omvendt fremhæver andre, at livet i Syrien vil være præget af økonomiske vanskeligheder, hvilket fremkalder modvilje mod at rejse.

Flere af respondenterne nævner **positive historier fra hjemvendte**, som en motiverende faktor. En af respondenterne fremhæver, at et familiemedlem, der havde ophold i et andet land end Danmark, er rejst hjem til Syrien og har haft en god oplevelse med det. En anden respondent henviser til udtalelser fra hjemvendte, som er blevet formidlet via Dansk Flygtningehjælp. Endelig nævner en respondent i et tredje tilfælde gode hjemrejse-beretninger fra venner og bekendte som noget, der har påvirket vedkommende i retning mod repatriering. Samlet set giver det dermed indtryk af, at **erfaringerne fra andre** har haft betydning for de interviewedes villighed til selv at rejse tilbage.

På trods af at der fortsat er uro i landet, er **de regionale forskelligheder** vigtige for respondenterne. Flere fremhæver, at uroen ikke findes alle steder i landet, og det er ikke en barriere for dem, at der kun er fred nogle steder, så længe der overvejende er fred. En enkelt fortæller, at der **ikke behøver at være fuldstændigt fredeligt**, førend lysten til at repatriere opstod. Vedkommende fremhæver, at 25-30 procent fred er tilstrækkeligt.

Enkelte af de interviewede anser ikke forholdene der, hvor de skal tilbage til, som hverken sikre eller gunstige – fx nævner en et **ustabilt lokalstyre** af anden etnisk gruppe, mens en anden siger, at hjembyen stadig er påvirket af krigen og **mangler basale services**. En tredje fremhæver **mangel på nødvendig medicinsk behandling** og henviser til et konkret eksempel fra en bekendt, som er rejst hjem og har oplevet dette.

Endelig italesætter en af de interviewede, at ønsket om hjemrejse til Syrien er uafhængig af situationen i landet, men primært **skyldes forhold og vilkår i Danmark**, som vedkommende ikke kan udholde.

“

Vedrørende skolegang [i Syrien] er der heldigvis meget, der er åbnet igen, og mange skoler starter forfra. Det er ikke ligesom før, hvor mange militser forstyrrede landet.

“

Vores overvejelse om at tage hjem til Syrien var ikke, fordi det var blevet bedre, det er fordi vi ikke kan klare os her.

“

I Damaskus er der ikke noget. Det går fint, som om der ikke var noget krig. Men mit område er Aleppo, og der har der været meget krig. Der er krigen ikke afsluttet endnu. Der er ikke el, der er ikke vand, der er ikke noget som helst. Så jeg er usikker på, om jeg kan klare mig der.

3.1.2 Faktorer, der fremmer repatriering: Afsavn i forhold til familie og venner

Undersøgelsen viser, at den stærkeste drivkraft for respondenternes beslutning om at vende tilbage til hjemlandet og den årsag, der nævnes af flest, er **savnet af familie og venner i Syrien**. For langt de fleste er det **savnet af kernefamilien** (egen ægtefælle og/eller børn), der driver deres hjemrejse. Savnet handler i mange tilfælde om at leve et liv sammen og have en hverdag sammen med de savnede.

Flere nævner derudover **psykisk belastning i forbindelse med afsavnet** som en væsentlig faktor, der fremmer deres ønske om repatriering. Flere nævner en psykisk påvirkning og belastning af at leve adskilt, og en anden respondent nævner, at det er meget krævende og opslidende at savne sine børn. En respondent angiver, at hverdagen og ventetiden på familiesammenføring medførte en slags psykisk depression. Ventetiden og afsavnet er ligeledes direkte årsag til en anden respondents ønske om hjemrejse.

En anden årsag skyldes en **håbløs udsigt til at blive genforenet i Danmark** med de savnede – og repatriering som den eneste løsning herpå. Som et eksempel nævner en respondent, at vedkommende ikke kan hente sine børn til Danmark pga. manglende tilladelse fra den anden forælder i Syrien. En anden nævner, at ægtefælle og børn allerede er rejst tilbage til Syrien grundet en

sag ved en dansk familieret, og den herboende person søger om at repatriere for at være sammen med dem.

Den omstændighed, at familiemedlemmer i hjemlandet også lider et stort afsavn, er ligeledes med til at påvirke beslutningen om repatriering. Dette gælder særligt for respondenter med aldrende familiemedlemmer, såsom forældre. **Ønsket om at begrænse familiemedlemmernes afsavn** er en faktor, der fremhæves af flere respondenter.

En stor del af respondenterne nævner særligt **aldrende familiemedlemmer**, der har begrænset levetid tilbage som en faktor. Her er ønsket om at være til stede i deres sidste tid afgørende. Det samme gør sig gældende for **syge familiemedlemmer**, som respondenter ønsker at vende hjem til og yde omsorg for.

Familiebånd og børnenes bånd til familiemedlemmer i Syrien er en vigtig faktor for enkelte af de interviewede. En respondent fremhæver, at selvom børnene har deres egne venner og netværk i Danmark, er det vigtigt, at de har et forhold til aldrende familiemedlemmer i Syrien, som ifølge respondenterne udgør nøglepersoner i deres liv.

En enkelt respondent nævner derudover, at **øvrige familiemedlemmer er rejst hjem igen**, hvilket har opmuntret vedkommende til at gøre det samme.

Desuden fremhæver et par af respondenterne, at **ønsket om at finde en ægtefælle og få børn** er en faktor, der driver dem mod hjemlandet. Årsagen hertil skal findes i, at personerne ikke føler, at de hverken kan finde den rigtige i Danmark eller kan få familiesammenført en syrer hertil.

Endelig nævner en enkelt **ensomhed og manglende familie** i Danmark som en faktor.

Overordnet er det værd at bemærke, at langt de fleste respondenter nævner **familie, bekendte, venner og øvrigt netværk i hjemlandet som en helt afgørende faktor**. Flere af dem betragter familien som det vigtigste i deres tilværelse og mener, at familien bør være samlet samt nævner familien som omdrejningspunkt for beslutningen om at rejse hjem.

Hertil kan det noteres, at de gennemførte interviews kun afspejler førstehåndsperspektiver fra de voksne i de pågældende familier og ikke forholder sig til **børns meninger og oplevelser** direkte. Enkelte nævner slet ikke, hvordan børnene ser på muligheden for at rejse tilbage til Syrien (det er tilfældet hos dem, der har forholdsvis små børn), mens enkelte andre siger, at børnene glæder sig meget til det og har i årene i Danmark talt om livet og familien i Syrien som noget, de vil tilbage til.

“

Årsagen til, at jeg skal komme tilbage, er, at jeg ikke har familie her i Danmark ... min mor er syg, og jeg er bange for, at der skal ske noget dårligt med hende, mens jeg er her.

“

Jeg kunne ikke gøre noget her i Danmark og blev psykisk dårlig, da mine børn ikke var sammen med mig.

“

Den primære årsag til at komme tilbage er, at jeg savner min mor, og hun savner mig og min familie – og så hun kan se mine børn og min familie. Hendes hjerte brænder, fordi vi bor langt væk og ikke kan se hinanden. Hun er gammel, og jeg vil gerne bruge den sidste del af hendes liv sammen med hende.

3.1.3 Faktorer, der fremmer repatriering: Nationalitetsfølelse og kulturel identitet

Undersøgelsen viser, at en stor del af interviewpersonerne lider et afsavn i forhold til deres hjemland generelt. Dette beskrives oftest som **et særligt tilhørsforhold** i Syrien, som de savner, og som giver dem et ønske om at rejse hjem. Derudover fremhæver flere eksplicit, at de mangler "det at høre til" et sted. En overordnet manglende følelse af hjem og tryghed i Danmark er ligeledes en faktor, som flere henviser til.

En af respondenterne fremhæver også **minder fra livet i Syrien** som noget positivt, der får vedkommende til at ønske sig tilbage. Dette gælder fx et solrigt klima og oplevelser i hjembyen, som vedkommende drømmer om, at børnene i Danmark også skal opleve. En anden nævner specifikt weekender og familiesammenkomster med bedsteforældre, børn og børnebørn som en drivende kraft for genforening. Endelig nævner en tredje, at børnene skal tilbage til hjemlandet og lære arabisk, før de bliver store, så de kan klare sig i Syrien.

En respondent nævner, at hun finder livet i Danmark vanskeligt, **fordi hun ikke føler, at hun "hører til"**. Hun forklarer, at hun er træt og føler sig som en anden person i Danmark. Hun føler sig i øvrigt heller ikke tilpas blandt andre arabere, der påtaler, hvorfor hun ikke går med tørklæde.

Det bliver i forbindelse med ovenstående pointer implicit fremhævet, at årsagen bl.a. skal findes i en **indirekte stigmatisering og fremmedgørelse** som flygtning i Danmark. Denne opfattelse gælder, uanset om man ender med at opnå dansk statsborgerskab.

Udfordringer med at kunne integrere sig er et gennemgående element i flere af respondenternes beslutning om repatriering. Her er det navnlig faktorer som sprogbarriere, fremmedgørelse i Danmark og afsavn i forhold til hjemlandet og dets kultur og miljø, der bliver nævnt.

Endelig nævner en respondent, at **kærligheden og længslen efter hjemlandet** har spillet en rolle. Vedkommende fremhæver, at de fleste mennesker elsker de lande, de kommer fra, og har en særlig nationalfølelse i forhold til netop det. Derudover er medvirken og hjælp til at genopbygge fædrelandet også et afgørende element i argumentationen.

Overordnet set deler flere af de interviewede et eller flere elementer, der relaterer sig til kultur og nationalfølelse, og som er med til at påvirke deres valg om at repatriere.

Ligesom den danske befolkning elsker deres land, gælder det samme for mig – jeg elsker mit land. Hvis forholdene er gode nu, hvorfor skulle jeg så ikke tage tilbage til mit hjemland? Jeg vil gerne deltage med den syriske befolkning i at bygge landet igen.

Det er svært at ordne livet i fremmede lande, og børnene skal tilbage, før de bliver store, der skal klare sig i hjemlandet og lære sproget og alt det.

3.1.4 Faktorer, der fremmer repatriering: Forretnings- og beskæftigelsesmuligheder

Blandt de interviewpersoner, der taler om konkrete planer for fremtidige forretninger eller job i Syrien, er der en forventning om, at de vil have **bedre muligheder** for at drive egen forretning eller finde et job i Syrien, da de taler sproget og kender kulturen. På den måde hører disse forventninger sammen med de førnævnte kulturelle overvejelser.

På tværs af respondenterne er det indtrykket, at muligheden for at drive egen virksomhed og **følelsen af selvstændighed har stor betydning**. En af respondenterne nævner direkte, at det fremmer vedkommendes lyst til at repatriere, fordi støtten hjælper til at kunne drive forretning eller købe et hus – og starte forfra.

En anden person nævner, at støtten muliggør, at vedkommende kan oprette et supermarked og derved **skabe et liv for sig selv og sine børn**. Respondenten finder det umuligt at gøre det tilsvarende i Danmark grundet sprogvanskeligheder. En tredje nævner, at vedkommende har en gammel forretning, som kan genetableres. Vedkommende ønsker at åbne et bageri.

En enkelt respondent er blevet præsenteret for idéen, men har endnu **ikke fundet på et erhverv**. En anden henviser også til, at man kan forsøge sig med en forretning og benytte perioden for **fortrydelsesret som en forsøgsperiode** for at se, om projektet lykkes.

De forbedrede forhold i Syrien og muligheden for økonomisk støtte betyder dog ikke, at det bliver nemt at klare sig, påpeger flere. De nævner bl.a. udfordringer med services (fx manglende elektricitet) og **høje leveomkostninger** (fx høje priser på fødevarer og husleje) i Syrien som årsag til usikkerhed om, hvorvidt de vil kunne klare sig økonomisk. Dette er også med til at påvirke, at de søger den økonomiske støtte.

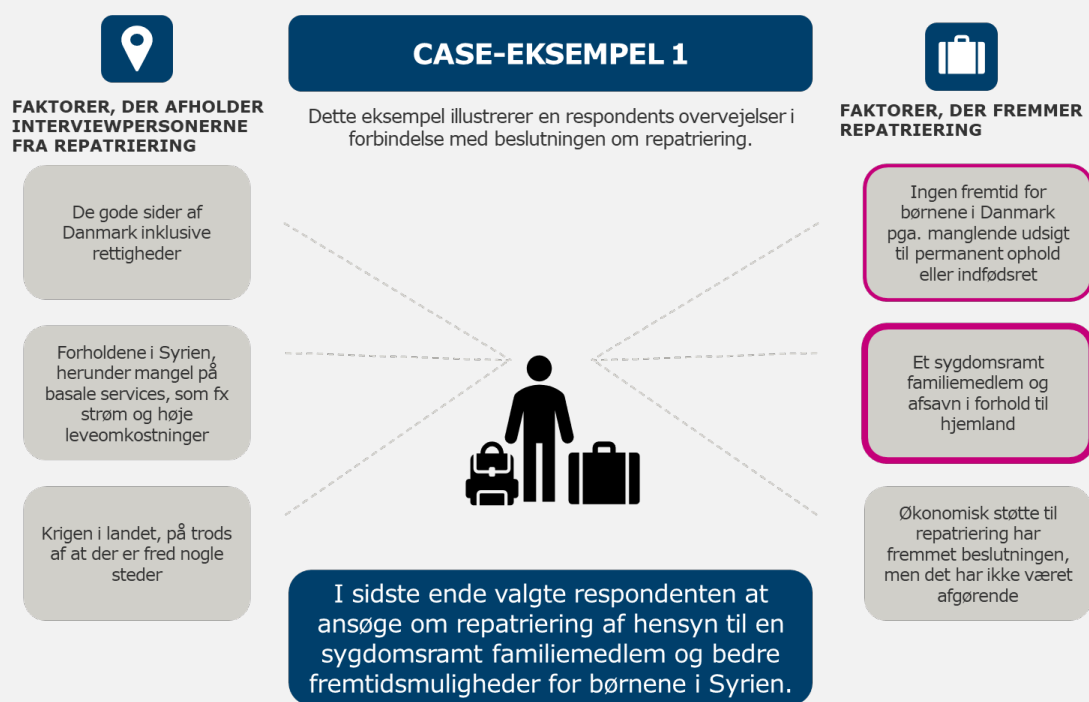

I Syrien kan jeg stifte en forretning, fordi alle taler arabisk. Her i Danmark er det umuligt at gøre det, fordi alle taler dansk.

Figur 3-2 nedenfor illustrerer de faktorer, som var betydningsfulde for en konkret interviewpersons beslutning om at repatriere. Som figuren viser, afvejede personen flere forhold i både Syrien og Danmark. Personen har været bekymret for udfordrende leveforhold og konflikten i Syrien og har også tænkt over den sikkerhed og de rettigheder, vedkommende oplever i Danmark. Afsavn i forhold til Syrien og især ønsket om at være sammen med et sygt familiemedlem i Syrien har dog vejet mest efterfulgt af personens fornemmelse af, at deres børn ikke har en fremtid i Danmark, da personen ikke tror, de har mulighed for at få permanent ophold eller blive danske statsborgere. Personens beslutning om at repatriere er blevet fremmet af muligheden for økonomisk støtte gennem repatrieringsordningen, men personen beskriver det ikke som afgørende for beslutningen.

Den/de bokse, der er markeret med lyserødt, indikerer *afgørende* faktorer, mens de øvrige indikerer *medvirkende* faktorer.

Figur 3-2. Illustration af de faktorer, som en konkret interviewperson har beskrevet som betydningsfulde for beslutningen om at repatriere

3.1.5 Faktorer, der afholder interviewpersonerne fra repatriering: Bekymringer om Syrien, som kan forhindre hjemrejse

Enkelte interviewpersoner udtrykker bekymringer om forhold i Syrien, som, de mener, kan gøre det risikabelt at vende hjem.

Specifikt nævner en af de interviewede, at han og ægtefællen har besluttet sig for ikke at rejse pga. Syriens krav om, at alle mænd i alderen 42 år eller yngre **indkaldes til militæret** (alternativt betales et gebyr). Enkelte mænd fortæller, at de har ventet med repatriering, indtil de fyldte 43 år for at undgå værnepligten. En anden fremhæver, at han er blevet frarådet at vende tilbage til Syrien netop pga. regelændringen i loven om værnepligt.

Reglerne for den obligatoriske militærtjeneste beskrives nærmere i faktaboksen nedenfor. Det bemærkes desuden, at det syriske pas kun har en gyldighedsperiode på to år for repatrierede borgere, der ikke har været i militærtjeneste.

Fakta om obligatorisk militærtjeneste i Syrien

Syrien har obligatorisk **værnepligt**. Pligten omfatter alle syriske mænd, der er egnede til militærtjeneste. Det gælder, hvad enten vedkommende er udstationeret, bosiddende i et andet land eller er flygtning.

Den syriske folkeforsamling vedtog den 17. december 2019 en ændring af artikel 97 i landets lov om værnepligt, der gælder for personer, der har undgået obligatorisk militærtjeneste og undladt at betale direkte kompensation herfor.

Lovændringen efterlader fire muligheder for en mand, der ønsker at vende tilbage til Syrien, når hans status som syrer er registreret ved en syrisk ambassade:

- Han kan returnere til Syrien og afslutte sin obligatoriske tjeneste.
- Han kan betale et beløb svarende til 8.000 USD, før han fylder 43 år, som det er beskrevet i artikel 13 i den syriske lov om militærtjeneste, for at blive fritaget fra tjeneste.
- Han kan betale det samme beløb i stedet for tjeneste efter at være fyldt 43 år, hvis han hverken har tjent i militæret eller betalt beløbet tidligere.
- Han kan efter at være fyldt 43 år afgive sine finansielle aktiver samt aktiver fra en eventuel ægtefælle eller ægtefæller og børn til konfiskation. Denne beslaglæggelse kan ske uden varsel.

Kilde: 'Drain Society, Feed the Military', Muhsen al-Mustafa, Diwan – Middle East Insights from Carnegie, Carnegie Endowment for International Peace, <https://carnegie-mec.org/diwan/81107>

Flere nævner også, at det er en **generel bekymring** blandt dem og blandt mænd i deres omgangskreds og netværk. En respondent refererer til bekendte, der ikke vil tilbage pga. **frygt for indkaldelse til militæret eller** frygt for, at deres navn fremgår på en liste over modstandere af styret, og de ikke ved, hvordan de vil blive behandlet.

En respondent har allerede været i militæret og er derfor fritaget fra at skulle igen. Vedkommende fremhæver, at han **ikke vil deltage i den nuværende krig** og ikke er enig i dens grundlag. Det forstås, at hvis han skulle aftjene værnepligt nu efter den gældende lov, ville dette afholde ham fra at søge om repatriering.

En anden fremhæver, at flere unge flygtninge er kommet til Danmark for at undgå værnepligten. Oplevelsen er, at de unge **ikke har råd til at betale gebyret og derved tvinges i militæret**, hvilket er en faktor, der afholder dem fra repatriering.

En del nævner også **frygt for de syriske myndigheder**. En respondent fremhæver, at de syriske myndigheder har hørt, at nogle flygtninge tænker på at vende tilbage, og flere har oplevet at blive opsøgt af de syriske myndigheder. Det gør dem **bekymrede for konsekvenserne og eventuelle repressalier**, når de vender hjem. Derudover har få af de interviewede hørt historier om, at der skal betales bestikkelse ved indrejse for at undgå **anholdelse**.

Fakta om risikoen for tilbageholdelse, afpresning eller forfølgelse i Syrien for hjemvendte syriske flygtninge

Adskillige rapporter fra internationale og nationale organisationer såvel som anerkendte nyhedskilder som *Financial Times* og *Washington Post* fortæller om tilfælde, hvor flygtninge, der vender tilbage til Syrien efter et ophold i et andet land, er blevet tilbageholdt, forhørt, afpresset eller forfulgt af syriske myndigheder ved eller efter indrejse til Syrien. Det er for eksempel blevet rapporteret, at:

- Hjemvendte syriske flygtninge kan være blevet tilbageholdt ved grænsen i en periode, der typisk varer mellem én time og flere dage. I nogle tilfælde er de tilbageholdte ikke blevet løsladt ved tidspunktet for rapporteringen.
- Personer, der, ifølge de syriske myndigheder, har undgået værnepligt, eller som har (eller er i familie med nogen, som har) forbindelser med oppositionsgrupper, risikerer at blive afpresset, tilbageholdt, anholdt og/eller tvunget i militærtjeneste.
- OHCHR (kontoret af FN's Højkommissær for Flygtninge) vurderede i 2019, at hjemvendte syriske flygtninge står over for en mangel på retssikkerhed, hyppige brud på menneskerettigheder og dårlige økonomiske fremtidsudsigter, såvel som en fortsat konfliktsituation, der udfordrer muligheden for en sikker og holdbar tilbagevenden.
- Det vurderes, at alle hjemvendte flygtninge må afgive oplysninger om deres kontakter og aktiviteter i udlandet til de syriske myndigheder.

Kilder: European Asylum Support Office, "Syria – Targeting of Individuals (Country of Origin Information Report)," marts 2020: <https://easo.europa.eu/sites/default/files/publications/easo-coi-report-syria-targeting-individuals.pdf>; Udlændingestyrelsen og Dansk Flygtningehjælp, "Syria: Security Situation in Damascus Province and Issues Regarding Return to Syria," februar 2019: https://nyidanmark.dk/-/media/Files/US/Landerapporter/Syrien_FFM_rapport_2019_Final_31012019.pdf?la=en-GB&hash=23AFEB190303A4292E0B3E6E14E14D9062ED934B; Chloe Cornish og Asser Katab, "Climate of fear deters Syrian refugees from returning home," *Financial Times*, juli 2019: <https://www.ft.com/content/630b11f8-9d9a-11e9-b8ce-8b459ed04726>. Louisa Loveluck, "Assad urged Syrian refugees to come home. Many are being welcomed with arrest and interrogation," *Washington Post*, juni 2017: https://www.washingtonpost.com/world/assad-urged-syrian-refugees-to-come-home-many-are-being-welcomed-with-arrest-and-interrogation/2019/06/02/54bd696a-7bea-11e9-b1f3-b233fe5811ef_story.html

“

Grundet en beslutning fra den syriske regering skal alle i alderen op til 43-44 år i militæret og aftjene værnepligt. Så jeg vil være nødt til at gå direkte ind i den syriske hær, hvis jeg kommer tilbage.

“

Der er nogle, der flygtede fra Syrien her til DK, mens de var 16-19 år, og har været i Danmark i 4-5 år. De skulle til militæret – værnepligt. Men i Syrien er det tilladt at undgå det, hvis man betaler et beløb. Fx skal de betale 6.000 dollars*, så er man ikke mere forpligtet til værnepligt. Jeg tænker på de fyre, som ikke har råd til at betale det gebyr, man skal betale for at fjerne den værnepligt. Hvis de kunne få penge til at betale dette beløb, så kunne de klare det. Ellers er de bange for at komme tilbage til Syrien.

*Det faktuelle gebyr er 8.000 USD.

“

[Min] ven skulle også betale bestikkelse for ikke at blive anholdt, da han indrejste i Syrien, så nu risikerer man at skulle betale noget.

3.2 Faktorer i Danmark

Ud over forhold, familie og tilknytning til Syrien er de syriske interviewpersoners overvejelser om at vende tilbage til Syrien også påvirket af deres oplevelser i Danmark. Generelt tyder undersøgelsen på, at en stor del ikke oplever tilstrækkelige **sociale og økonomiske forhold** for dem selv eller deres børn i Danmark. Dernæst oplever enkelte, at begrænsede **muligheder for familiesammenføring** påvirker deres livskvalitet. Disse oplevelser af livet i Danmark er ofte tungtvæjende i beslutningen om at vende hjem. Dertil er der flere, der nævner **kravene til at opnå rettigheder** angående fx permanent ophold eller statsborgerskab i Danmark som en fremmende faktor. Endelig fortæller personer om negative oplevelser eller utryghed ved **de danske sociale myndigheder eller sundhedssystemet**, som giver dem lyst til at rejse tilbage.

Hvad angår de sociale og økonomiske forhold skal disse læses i en sammenhæng. Alle respondenternes svar overlapper i emner, der påvirker dem både socialt og økonomisk. De økonomiske forhold drejer sig her typisk om manglende mulighed for beskæftigelse, et utilstrækkeligt eller utilfredsstillende indkomstniveau og manglende tilknytning til arbejdsmarkedet generelt. De sociale forhold drejer sig primært om følelsen af ikke at høre til i Danmark, af at være isoleret og generelt opfattelsen af livet i Danmark. Samlet for både de økonomiske og sociale forhold findes manglende integration, hvor ringe danskundskaber er den faktor, der fylder mest.

3.2.1 Faktorer, der fremmer repatriering: Manglende sociale og økonomiske forhold

Flere af de interviewede personer påpeger deres begrænsede sociale og økonomiske forhold i Danmark som en primær årsag til deres ønske om at tage tilbage til Syrien. For de fleste kan opfattelser af sociale og økonomiske forhold ikke vurderes separat, da de **påvirker hinanden**.

Sprogkundskaber

Vedrørende sociale forhold nævner flere, at de har haft **problemer med at lære sproget**. Enkelte personer fortæller, at årsagen hertil skal findes i oplevelser, der har påvirket dem psykisk. Det gælder for eksempel for en respondent, der mistede et barn på rejsen til Danmark, og for flere andre, der peger på, at separationen fra børn og familie er psykisk belastende.

Den sproglige barriere går på tværs af flere af respondenterne. Derudover fremhæver de, at børnene taler flydende dansk, og at nogle af dem slet ikke kan tale arabisk. Dette er dog ikke en hindring for dem i forhold til beslutningen om at repatriere. Enkelte betragter de **manglende arabiskkundskaber** hos børnene som et incitament til at tage af sted.

Tilknytning til arbejdsmarkedet

Derudover nævner flere, at de **savner at have et arbejde**, og at de på trods af mange forsøg og flere praktikker ikke har kunnet finde arbejde. Enkelte af dem siger, at deres begrænsede dansk har bidraget til det. Andre nævner lange ventetider og dårlig behandling i jobcentret som en årsag. Flere af respondenterne fremstår **generelt uden håb** i forhold til dette område. For flere af respondenterne gælder det, at de har sendt adskillige ansøgninger, været i flere forskellige praktikker og har forsøgt i mange år. En nævner specifikt at have fået at vide, at praktikken ikke ville lede til et reelt arbejde, hvilket har medført stor demotivation.

En anden **oplever at være i et limbo** mellem at bidrage til samfundet og være aktiv kontra at have de nødvendige midler til at betale regninger og opretholde et godt liv. Det skyldes, at respondenterne kan få flere penge udbetalt, hvis vedkommende er på kontanthjælp og får boligstøtte, end hvis vedkommende har et arbejde og dermed får flere regninger og ikke kan få boligstøtte. Dette har påvirket respondenterne negativt og fremmet vedkommendes ønske om at repatriere.

Tilhørsforhold

Dertil er der flere, der udtrykker en **oplevelse af ikke at høre til** i Danmark og en formodning om, at de aldrig vil blive set af andre i landet som andet end flygtninge.

En kvindelig respondent beskriver, hvordan tanken om at have et arbejde i sig selv har udgjort en udfordring, fordi hun **altid kun har været beskæftiget med sine børn og hjemmet**. Det opleves derfor som en stor udfordring at søge om arbejde og være i praktik, da hun ikke har oplevet at have en "arbejdsidentitet".

Danmark er et flot land med sikkerhed, tryghed og intelligente og fornuftige mennesker, lyder det fra en af respondenterne. Men vedkommendes følelse af, at staten ikke vil have flygtninge i landet, overskygger dette. **Retorikken og behandlingen**, som føles respektløs, er med til at præge, at respondenterne ikke har lyst til at være aktiv og bidrage til samfundet.

Flere nævner, **at livet i Danmark generelt set er hårdt**, idet landet er fremmed for dem, der stilles høje krav til dem, og at integrationen er svær. Hertil føler flere sig isolerede. En respondent nævner eksplicit, at den økonomiske støtte til repatriering har været uden betydning, da beslutningen baserer sig på opfattelsen af, at det ikke længere kan betale sig for dem at være i Danmark.

“

Der er ikke noget her, der fremmer mig i at blive i Danmark. Jeg prøver at finde et arbejde her, men jobcentret hjælper mig ikke. De siger, du skal kun skrive i Jobnet og vente, og jeg har gjort det i 4 år. Hvis jeg kunne finde et arbejde her i Danmark, ville jeg vente med at komme tilbage til Syrien.

“

Jeg respekterer, at Danmark har hjulpet os, da vi var i krise – jeg kan ikke glemme det. Men selv om man får statsborgerskab og bliver i mange år, vil folk altid sige, at jeg er flygtning.

“

Vi overvejede repatriering pga. vores situation her – det er et helt andet system, hvor vi ikke har kunnet integrere os. Min kone har så travlt med småbørn og sprogskole, at hun er så utrolig træt, når hun kommer hjem. Og jeg har smerter i kroppen og har svært ved at være i arbejde. Så det kan ikke betale sig for os at blive her i Danmark.

3.2.2 Faktorer, der fremmer repatriering: Udfordringer med familiesammenføring

Hvor det førnævnte afsavn i forhold til familie i Syrien påvirker en del af interviewpersonerne, er der enkelte, der oplever problemer eksplicit i forbindelse med familiesammenføring til Danmark. Her er der tale om situationer, som kun er rejst af en eller to personer, men som kan formodes at gælde for andre syrere i Danmark.

En af dem, der nævner familiesammenføring som en fremmede faktor, er en ugift mand, som har fast job i Danmark og **gerne vil stifte familie**. Han har ikke fundet en partner i Danmark, og **han tror ikke, det bliver muligt at familiesammenføre en ægtefælle til Danmark**. Dette er en af årsagerne til, at han i stedet vælger at repatriere.

I en anden situation har en mand droppet sin sag om at få sin kone og børn familiesammenført til Danmark, da hans datter er blevet voksen, siden han rejste fra Syrien for fire år siden, og hun skulle efterlades alene der. **Den lange ventetid på behandlingen af ansøgningen** om familiesammenføring har dermed haft så stor indflydelse, at han i stedet ønsker at repatriere til Syrien. Den lange ventetid har også været hård for flere andre af respondenterne.

En nævner specifikt, at to ting var afgørende for, at vedkommende valgte repatriering; de stramme regler for familiesammenføring og for at få permanent opholdstilladelse eller få indfødsret.

Samlet set tyder det på, at de gældende familiesammenføringsregler og lange ventetider udgør en fremmede faktor for repatriering hos enkelte af respondenterne.

Jeg vil have en familie og vil giftes. Jeg er 40 år og kan ikke finde den rigtige i Danmark og kan ikke familiesammenføre nogen ... Jeg har et job her, hvor min chef er glad for mig, men der var to steder, der påvirkede min beslutning: Jeg kan ikke familiesammenføre nogen, og der er meget stramme regler. Og det er meget svært for mig at få permanent opholdstilladelse eller få indfødsret.

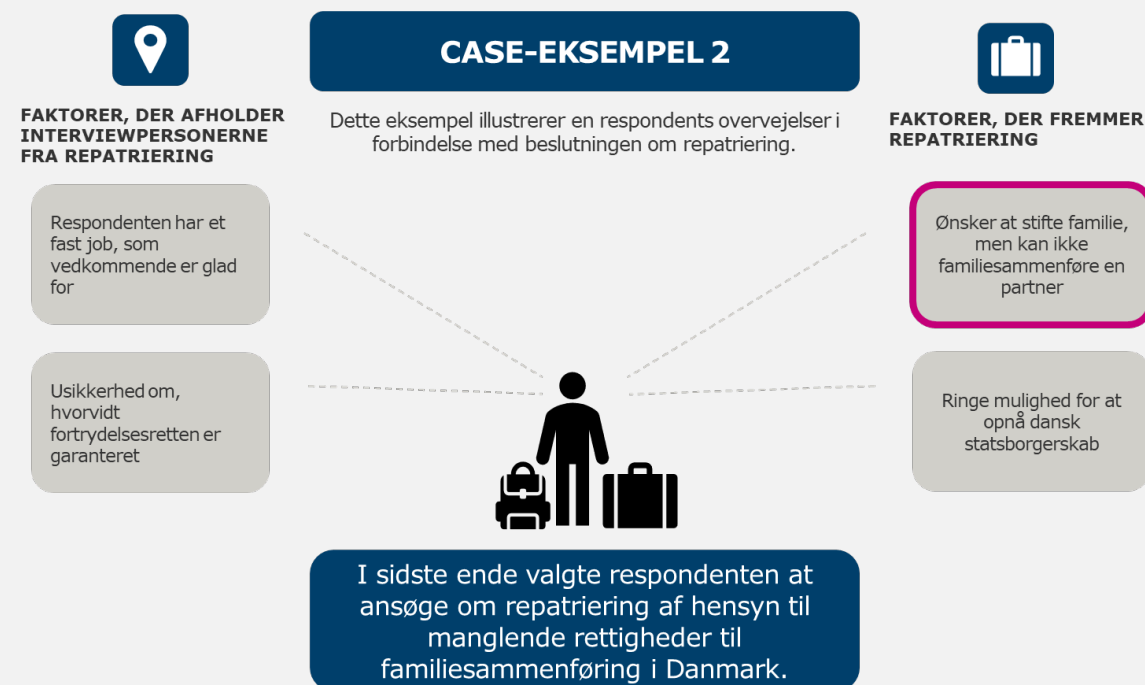

Jeg ventede to år og syv måneder før jeg måtte søge om familiesammenføring, men efter den tid, så gik der lang tid ... Vi fik afslag – de sagde, der manglede papirer. Plus har jeg en datter, der var 15 år, da jeg rejste fra Syrien. Hun er nu blevet 19 år og kan ikke komme sammen med familien. Så vi har stoppet familiesammenføringen. Pga. den lange ventetid begyndte jeg at have en slags psykisk depression. Jeg har boet her længe uden min familie, og de kunne ikke være sammen med mig, og begyndte at få det dårligt. Så sagde jeg, at jeg ville være sammen med min familie.

Figur 3-3 nedenfor viser faktorer, som en konkret interviewperson har beskrevet som betydningsfulde for vedkommendes beslutning om at repatriere. For denne person har ønsket om at stifte familie i kombination med opfattelsen af, at familiesammenføring af en ny partner til Danmark er umulig, været det væsentligste for personens beslutning. Dertil kommer en forventning om, at man ikke vil kunne blive dansk statsborger i fremtiden. Samtidig har personen overvejet, at vedkommende har et fast job her i Danmark, som han/hun kan lide, og pågældende er også usikker på, om retten til at fortryde og komme tilbage til Danmark reelt er garanteret (se afsnit 4.4 for mere om interviewpersonernes overvejelser om fortrydelsesretten).

Den/de bokse, der er markeret med lyserødt, indikerer *afgørende* faktorer, mens de øvrige indikerer *medvirkende* faktorer.

Figur 3-3. Illustration af de faktorer, som en konkret interviewperson har beskrevet som betydningsfulde for beslutningen om at repatriere

3.2.3 Faktorer, der fremmer repatriering: Kravene til at opnå rettigheder i Danmark

Undersøgelsen viser, at en del af respondenterne oplever, at mange og komplicerede regler gør det svært at se en fremtid i Danmark. Flere nævner **dårlige vilkår for flygtninge**, store begrænsninger og **manglende udsigt til dansk statsborgerskab, opholdstilladelse eller lignende** trods mange år i Danmark.

Dansk statsborgerskab er særligt et emne, der optager mange af de interviewede. Flere af dem påpeger, at de ikke kan opnå dansk statsborgerskab (og dermed lige rettigheder), selvom de har været her i mange år. Dette er med til at besværliggøre livet i Danmark, og samtidig bidrager det til et håbløst syn på fremtiden, forklarer en af respondenterne.

Vilkårene i Danmark i forhold til opholdstilladelse er også afgørende for flere af de interviewede. Som et eksempel fremhæver en respondent, at vedkommende kender flere andre flygtninge, der

enten bor i Holland, Sverige eller et tredje sted, og som ikke har haft problemer med at opnå permanent opholdstilladelse eller statsborgerskab. Til sammenligning påpeger respondenterne sin egen situation, som omfatter opholdstilladelse i fem år og efterfølgende forlængelse i to år. En nævner også rettigheder i forhold til vedkommendes barn, der er født i et tredjeland (uden for EU), og som ikke kan få danske papirer.

Flere fremhæver en følelse af at blive dårligt behandlet i Danmark og af den danske regering generelt. Dette uddybes dog ikke yderligere. Dertil mener en anden ligeledes, at **livet i Danmark gradvis forværres** grundet flere nye regler på asyl- og flygtningeområdet.

En anden begrundet utilfredsheden med **begrænsninger i forhold til** fx at rejse på ferie, besøge hjemlandet, besøge familie i andre lande og generelt at blive behandlet anderledes.

De begrænsede udsigter til dansk statsborgerskab, opholdstilladelser eller lignende og generelle regler på asyl- og flygtningeområdet er bl.a. årsag til repatriering blandt disse respondenter.

“

Livet i Danmark bliver værre og værre, fordi hver eneste dag kommer der nye regler imod os. Det er meget svært for os at leve her ... Den politik i Udlændingestyrelsen, de har startet, med alle reglerne, alle de der stramninger, den er 100 pct. som om, de vil sige til os, skrid fra landet.

“

Beslutningen er også for mine børn, fordi de har boet i Danmark i fem år, men der er ikke nogen fremtid for os, fordi man ikke får dansk statsborgerskab, selv hvis man har boet her i mange år.

“

Man har ikke lov til at rejse til sit hjemland, man har ikke lov til at se sin familie, som man har forladt. Man har ikke de samme muligheder. Man kan ikke komme på sommerferie der eller andre lande som Libanon, da det er dyrt, og man skal have visum. Derfor er det bedst at rejse.

3.2.4 Faktorer, der fremmer repatriering: Utryghed ved de danske sociale myndigheder og sundhedssystemet

Der er enkelte af de interviewede, hvis overvejelser om at repatriere er blevet påvirket af **konkrete oplevelser** med de sociale myndigheder eller med sundhedsvæsenet. Her er der igen tale om sagstyper, som er unikke blandt interviewpersonerne, men hvor lignende oplevelser kan tænkes at påvirke andre i populationen af syrere i Danmark.

Et eksempel på denne type af fremmede faktor for repatriering kan findes for to interviewpersoner, som har oplevet, at deres **eget eller et barns helbred ikke er blevet godt behandlet eller håndteret** i Danmark.

En af respondenterne har oplevet, at vedkommendes handicappede barn ikke har udviklet sig i Danmark, men havde udviklet sig bedre, hvis de stadig var i Syrien.

En anden person har oplevet, at egne helbredsproblemer ikke er blevet anerkendt af kommunen trods en lægeerklæring herom. Vedkommende har som følge af sygdommen ikke opfyldt aktiveringskravet, og konsekvensen heraf har været at miste integrationsydelsen i en periode. Det har skabt stor frustration og usikkerhed hos respondenterne.

Dertil er der yderligere en interviewperson, der fortæller om at have sendt sin kone og børn ud af landet pga. en **familiesag**, hvor anbringelse af familiens børn var blevet rejst som mulighed. Vedkommende anerkendte den hjælp, som familien havde modtaget fra kommunens familiekontor, men så ingen anden udvej end at sende familien ud af landet. Personen har nu søgt repatrieringsstøtte for at følge med dem til Syrien.

Derudover er der en opfattelse af, at der er stor forskel på hjælp og serviceydelse afhængig af kommune. En respondent har en oplevelse af, at kommunen aldrig hjælper. Vedkommende føler, at de blot er et tal i rækken, og at de altid bliver sendt videre i systemet eller ikke taget seriøst.

Den store frustration over manglende hjælp fra myndigheder eller utryghed ved de offentlige systemer i Danmark er dermed en fremmede faktor for repatriering hos flere af respondenterne.

“

Mit barn blev henvist til en læge angående hendes sygdom, men lægen sagde, vi kan ikke behandle hende. Jeg sagde, hvordan kan det være, at hun kunne blive behandlet eller var under behandling i Syrien? Så sagde lægen, hun kan vende tilbage til Syrien.

“

[Kommunens familieafdeling] fortalte os, at det var retten, som bestemmer, om børnene bliver boende hos os, eller om de skulle flyttes. Efter at vi har oplevet det her, besluttede vi, at vi ikke kunne acceptere det, hvis det sker, og at hun skulle rejse tilbage med børnene til Syrien. Sagen i retten er ved at køre stadig, og jeg fortalte kommunen, hvad der er sket. Dommeren sagde, at hvis børnene kommer tilbage til Danmark, bliver de fjernet og flyttet et andet sted hen.

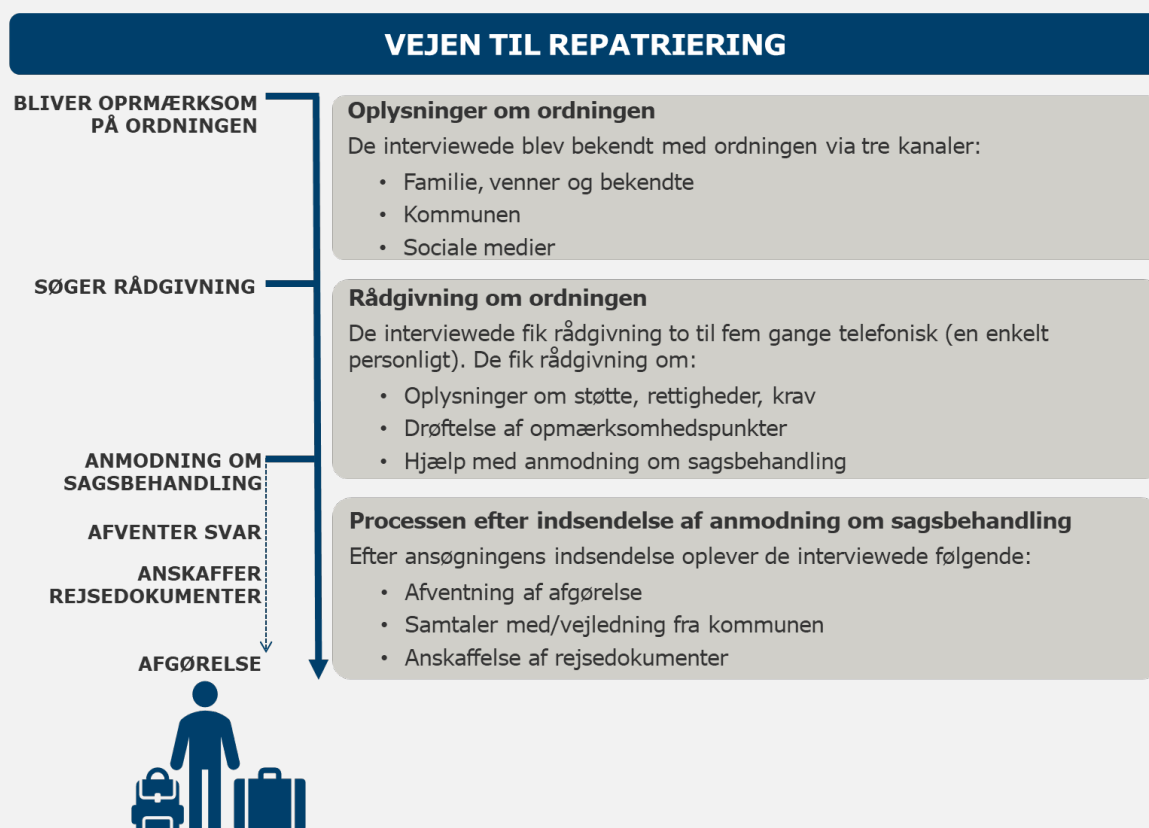
“

Nogle kommuner hjælper, nogle gør ikke. Vores kommune hjælper aldrig. De hjælper aldrig med noget som helst. [...] Jeg har ikke nogen, ingen myndighed, som kan hjælpe mig her i Danmark.

4. OPLYSNING OG RÅDGIVNING OM REPATRIERINGSORDNINGEN OG OM PROCESSEN MED ANMODNING OM SAGSBEHANDLING

Flygtninge og familiesammenførtes oplevelser med repatrieringsordningen i Danmark kan beskrives i fire mulige faser. Først får de oplysninger om ordningen, hvilket kan ske gennem forskellige kanaler. Derefter kan de, der er interesseret i at søge støtte, henvende sig til rådgivningen ved Dansk Flygtningehjælp. Hvis de vælger at fortsætte med processen, hjælper rådgiverne med at anmode om sagsbehandling, som sendes pr. e-mail til bopælskommunen. Når anmodningen er indsendt, skal de vente på svar fra kommunen og forberede sig med kommunens hjælp på at repatriere. De efterfølgende afsnit præsenterer indsigter om disse faser ud fra de interviewede syriske ansøgere oplevelser. Processen, som ansøgerne beskriver det, illustreres i figur 4-1 nedenfor.

Figur 4-1. Illustration af den proces, interviewpersonerne beskriver at have oplevet med at søge om repatrieringsstøtte

4.1 Hvordan lærer syrere om repatrieringsordningen?

De interviewede syrere har lært om repatrieringsordningen via tre kanaler: Gennem **deres eget netværk, fra kommunen eller gennem de sociale medier**. Enkelte af de interviewede har hørt om ordningen fra andre, de kender personligt. Kendskabet er opstået fra familie eller venner i Danmark, fx fra et familiemedlem, der kender nogle, der har vendt tilbage til Syrien med støtte efter repatrieringsloven. Andre har hørt om det gennem folk, de kender, som er vendt tilbage til Syrien, og som har fortalt om mulighederne for støtte. Andre igen har hørt om det gennem bekendte, som de fx læser sammen med her i Danmark. En af de interviewede nævner, at mange af de mennesker, de læser med, som er flygtninge og indvandrere, herunder nogle fra Syrien, taler om repatrieringsordningen. Dermed kommer de nemt til at høre om ordningen på studiet.

Dertil er der flere, der siger, at de først har hørt om ordningen fra **en kommunal sagsbehandler** i forbindelse med møder. Mindst én af de interviewede understregede, at de havde hørt om ordningen hver gang de var til møde i kommunen. En anden, som har hørt om ordningen gennem sin sagsbehandler, fortæller, at sagsbehandleren fortalte om ordningen og henviste til Dansk Flygtningehjælps rådgivning for konkret hjælp med processen. En anden igen har hørt om det gennem et oplæg på sprogcentret givet af en sagsbehandler fra kommunen ifm. et sprogkursus. Vedkommende beskriver, at kommunens repræsentant fortalte om ordningen og omdelte pjecer om den med oplysninger om muligheder for støtte og kontaktoplysninger til rådgivning ved Dansk Flygtningehjælp.

Den kommunale vejledningsforpligtelse

Efter integrationslovens § 20 b skal kommuner vejlede udlændinge, som er omfattet af repatrieringsloven, om mulighederne for repatriering:

- I forbindelse med alle samtaler, der gennemføres som led i den løbende opfølgning på kontrakten efter integrationsloven
- I forbindelse med alle samtaler under kontaktføreløb efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats og som led i sygedagpengeopfølgningen
- Når der i øvrigt er anledning hertil.

Indholdet af den del af samtalen, der vedrører muligheden for repatriering, tilrettelægges i kommunen, så samtalen er både relevant og tilpasset den enkelt borgers situation. I tilfælde af, at en person udtrykker ønske om at vende tilbage til sit hjemland eller tidligere opholdsland, kan den kommunale sagsbehandler henvise vedkommende til Dansk Flygtningehjælp med henblik på at få individuel og uddybende rådgivning om mulighederne for at vende hjem. Kommunen kan hjælpe borgeren med at udfylde det oplysningsskema, som ansøgerne skal indsende til Dansk Flygtningehjælp forud for den individuelle rådgivning.

Kilde: *Vejledning om repatrieringsloven*, Integrationskontoret, Udlændinge- og Integrationsministeriet, juli 2019.

Endelig fortæller enkelte, at de har lært om ordningen gennem **sociale medier**. For nogle har det været gennem beskeder i grupper, som de er med i på fx Facebook. For andre har det været fra andre syrere og arabisktalende personer, de har forbindelse med på sociale medier. Enkelte har set en **video fra Dansk Flygtningehjælp**, som oplyser om ordningen, via sociale medier. Efter at have set eller hørt om ordningen på sociale medier har nogle derefter spurgt deres sagsbehandler ind til ordningen, mens andre har kontaktet Dansk Flygtningehjælp uden at tale med sagsbehandleren om det.

“

Hver gang man kommer til kommunen for at snakke om noget, får man fortalt, at man kan få støtte i 20.000 dollars for at vende tilbage. Så jeg har hørt om det mange gange.

“

Det var min søsters mand, som bor her i Danmark og har været her i 8-10 år – det har min søster også. Han fortalte mig, at han har nogle venner, som kom tilbage til Syrien. Han fortalte, at de har fået penge og kom tilbage til Syrien.

4.2 Hvilken rådgivning modtager syrere om repatrieringsordningen?

Syrere, som har interesse i repatrieringsordningen, kan henvende sig til Dansk Flygtningehjælp for flere oplysninger og rådgivning om at søge støtte. De interviewede syrere fortæller, at rådgiverne har oplyst dem om ordningens støttemuligheder, samt om deres rettigheder ifm. ordningen, herunder fortrydelsesretten. Dertil beskriver de, at rådgiverne har hjulpet dem med processen med at anmode kommunen om sagsbehandling.

De interviewede syrere har talt med rådgivere fra Dansk Flygtningehjælp mellem to og fem gange. De fleste har modtaget rådgivning telefonisk, mens enkelte fortæller, at de har haft et personligt møde med en rådgiver for bedre at kunne forstå oplysningerne om ordningen. Mens enkelte først har fundet oplysninger om ordningen online, har rådgivningen været hovedkilden for viden om ordningen for de fleste af de interviewede.

De interviewede fortæller, at de under rådgivningssamtalerne fik **oplysninger om, hvor meget støtte, der kan søges samt om processen for anmodningen om sagsbehandling ved kommunen**. De fleste fortæller også, at de er blevet fortalt, at **udbetaling af støtte sker over to omgange**, hvor man først modtager 2. rate efter et år i hjemlandet. De interviewede fortæller, at de er blevet oplyst om muligheden for at bruge **fortrydelsesretten**, og at de skal tilbagebetale støtten, hvis de vælger at vende tilbage til Danmark. Hertil er der enkelte, der fortæller, at Dansk Flygtningehjælp har opfordret dem til at forlænge deres opholdstilladelse, inden de rejser, så der er mulighed for at komme tilbage.

Flere fortæller også, at de har haft samtaler med rådgivere om, hvorvidt de virkelig ønskede at vende tilbage, hvor rådgiverne har påpeget **faktorer, de skal tage i betragtning eller planlægge efter**. Det gælder fx faktorer, der sikrer, at deres børn kan komme i skole, og at andre lignende omstændigheder er i orden, når de vender tilbage til Syrien. En respondent, der skal rejse med et ældre barn, fortæller også, at barnet under rådgivningsprocessen er blevet spurgt, om det vil med. Endelig fortæller flere om, hvordan Dansk Flygtningehjælp har hjulpet dem med processen med at anmode kommunen om sagsbehandling. Enkelte har fået hjælp til processen fra deres kommunale sagsbehandler.

“

Rådgiveren sagde til mig, at jeg kan modtage den økonomiske støtte og kan rejse tilbage til Syrien, og efter et år kan komme tilbage og returnere penge. Det er bedre end at tage tilbage i to måneder [bare for at se]. Dansk Flygtningehjælp er de eneste, som har hjulpet mig, siden jeg har været i Danmark. De ting, jeg ikke forstod, har de forklaret mig, så jeg kunne forstå det.

“

De [Dansk Flygtningehjælp] gav mig oplysninger om, hvordan det skulle foregå, hvis man kommer tilbage til Syrien. De spurgte, om jeg var sikker, og jeg sagde: ja, jeg er sikker. De har også spurgt min søn, om han ville komme tilbage, og han sagde ja.

4.3 Processen efter indsendelse af ansøgning

Flere af de interviewede rejser to faktorer, som har haft betydning for deres oplevelse, efter at anmodningen om sagsbehandling angående repatrieringsstøtte er indsendt: Ventetiden på svar og om kommunens rolle i afklaring og planlægning i forhold til deres eventuelle hjemrejse.

Mens der for nogle af personerne kun er gået få uger, siden deres anmodning om sagsbehandling er blevet indsendt, er der for andre gået otte måneder. Blandt dem, der har ventet flere måneder, er der flere, der udtrykker utilfredshed med **ventetiden**.³ De giver udtryk for, at det har været en stor beslutning at træffe, og de venter nu kun på afgørelsen. For andre har ventetiden været lang grundet behov for nye rejsedokumenter, før de kan rejse til Syrien.

Flere af de interviewede sætter spørgsmålstegn ved **kommunens rolle** i ventetiden. Enkelte fortæller, at kommunen har været langsom til at indgå en aftale med dem med henblik på at tale om det. De personer, der er blevet interviewet under den generelle nedlukning ifm. COVID-19, nævner, at der er kommet yderligere forsinkelse i processen, da der ikke kan holdes personlige samtaler i perioden. En af de personer udtrykker et ønske om, at der i stedet kunne afholdes telefonsamtaler for at fremskynde processen. Flere personer fortæller desuden også om en sideløbende proces, hvor kommunen vejleder i forhold til processen for at få rejsedokumenter fra de syriske myndigheder. Her fortæller enkelte, at de har haft svært ved, at kommunen har stillet krav til, hvilken syrisk ambassade der må søges ved.

³ Da de afholdte interviews er foretaget på forskellige tidspunkter i venteperioden, er det ikke muligt at sammenligne interviewpersonernes oplevelser med denne fase.

“

Så længe man har besluttet sig for at rejse hjem, hvorfor skal der være så lang behandlingstid? Nu er der gået ni måneder, og der kan godt gå tre måneder mere. Og det år er som tortur for mig, der tænker jeg på min familie hele tiden.

“

Min sagsbehandler ville hjælpe mig også med, at jeg skulle til Berlin for at lave et syrisk pas – fordi jeg kunne ikke finde ud af at komme til Berlin for at lave de ting, så jeg skal tale med hende, om der måske er en person, der kan hjælpe mig med det. Jeg snakkede med hende i Dansk Flygtningehjælp, der arbejder med det her emne, og det er hende, der har snakket med min sagsbehandler om det.

“

Vores kommune er stor, og ting går langsomt. Der er mange, der vil tilbage til deres hjemlande, og der er få mennesker, der arbejder med disse sager, så det går meget langsomt. Og nu kommer denne dårlige virus, og vi skal vente. Hvis det går langsomt pga. virus, så er der ikke noget at gøre ved det – sådan er det. Men de [kunne holde telefon-samtale]. De kunne sende en e-mail eller ringe og fortælle om de dokumenter, de mangler, eller andet – vi behøver ikke en fysisk samtale.

5. OPFATTELSER AF REPATRIERINGSORDNINGENS MULIGHEDER OG KRAV

Som ansøgere til støtte fra repatrieringsordningen har alle de interviewede syriske flygtninge og familiesammenførte viden om ordningens rammer, herunder muligheder for støtte og ret til evt. fortrydelse og tilbage til Danmark. Det varierer dog meget, hvorvidt ordningens støttetilbud og muligheder for støtte har været væsentlige i deres ønske om at rejse tilbage til Syrien, og hvorvidt de ser problemer i at bruge ordningen. Nedenfor præsenteres ordningens muligheder for støtte. De efterfølgende afsnit præsenterer de interviewede personers opfattelser af ordningens muligheder og krav til dem som potentielle hjemrejsende. Overvejelserne har særligt fokus på støtte og krav til anskaffelse af pas og lignende dokumentation i forbindelse med livet i Syrien og andre aspekter af ordningen, herunder fortrydelsesretten.

Hvilken støtte kan man få efter repatrieringsloven?

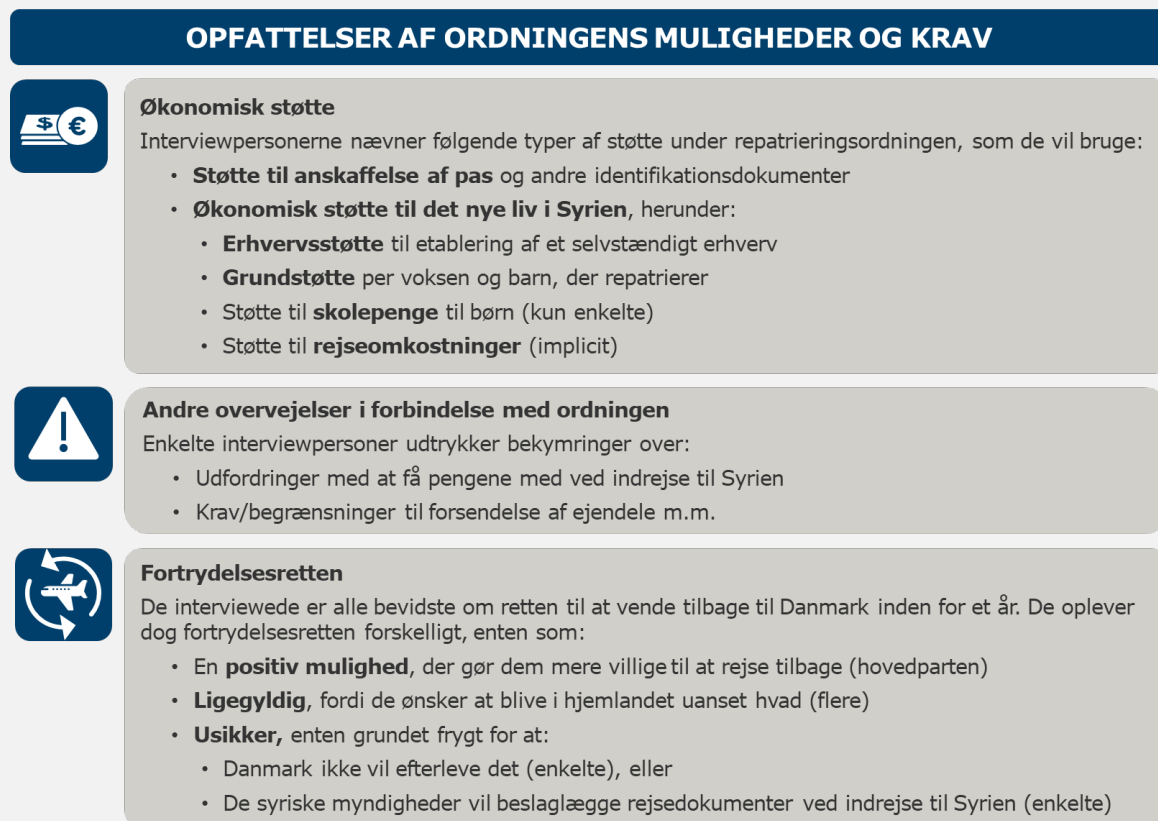
Hvis man ønsker at søge om støtte til repatriering, kan man få økonomisk støtte til en lang række udgifter. Det gælder fx:

- Udgifter til anskaffelse af nationalitetspas, identitetspapirer mv.
- Udgifter til rejsen fra Danmark til hjemland eller tidligere opholdsland.
- Udgifter til transport af personlige ejendele eller til køb af personligt bohav.
- Udgifter til transport af udstyr, der er nødvendigt for erhverv i hjemlandet eller tidligere opholdsland.
- Udgifter til etablering.
- Udgifter til skolegang.
- Udgifter til sygeforsikring eller behandling.
- Udgifter til medbragt lægeordineret medicin til højst et års forbrug.
- Udgifter til medbragte nødvendige personlige hjælpemidler (fx stomiposer, kørestol eller rollator).

Man kan som udgangspunkt ikke få hjælp til repatriering, hvis man er i besiddelse af en formue, der overstiger 50.000 kr. for enlige og 100.000 kr. for ægtefæller. Repatrieringsordningen omfatter også reintegrationsbistand. Reintegrationsbistand er en pensionslignende ydelse, der udbetales månedligt i op til fem år. Personer kan modtage reintegrationsbistand i sit hjemland eller tidligere opholdsland, hvis de opfylder de betingelser herfor, der er reguleret i repatrieringsloven.

De interviewede syreres opfattelser af ordningens muligheder for økonomisk støtte og for at fortryde beslutningen om at repatriere opsummeres i figur 5-1 nedenfor.

Figur 5-1. Interviewpersonernes opfattelser af ordningens muligheder for økonomisk støtte samt fortrydelsesretten

5.1 Støtte (og krav) til identifikationsdokumenter og pas

Under repatrieringsordningen er der mulighed for at søge økonomiske midler til at anskaffe nyt pas og evt. andre nødvendige identifikationsdokumenter fra de syriske myndigheder. Omkostninger til anskaffelse af nye dokumenter skal i nogle tilfælde, ifølge interviewpersonernes udtalelser, forudbetales af ansøgeren, hvorefter omkostninger, som er dokumenteret, kan refunderes. Flere af de interviewede syrere oplever, at **processen med at søge og skaffe syrisk pas og andre identifikationsdokumenter** er dyr, langsommelig og besværlig. Mens repatrieringsordningen tilbyder økonomisk støtte til det formål, oplever enkelte, at de krav, der stilles i forbindelse med at bruge midler fra ordningen (fx af kommunen i form af dokumentation for brugte midler), komplicerer processen yderligere.

Fakta om syriske flygtninge og anskaffelse af pas og andre identitetspapirer

Syriske flygtninge og familiesammenførte til flygtninge i Europa oplever to udfordringer vedrørende identifikationsdokumenter:

Manglende bevis for syrisk nationalitet for børn født uden for Syrien eller uden dokumenteret faderskab:

- Børn af syriske forældre, hvis fødsel ikke er dokumenteret (fx dem der er født på flugt), har intet anerkendt bevis for forældreskab eller syrisk statsborgerskab. Det skal søges gennem de syriske myndigheder.
- Syrisk statsborgerskab videregives kun fra far til barn (ikke fra mor til barn) og er derfor ikke dokumenteret for børn, som er født af mødre, der er ugifte eller mangler syrisk dokumentation for ægteskab. Desuden kan mødre opleve udfordringer i at ansøge om pas uden skriftlig tilladelse fra barnets værgе under syrisk ret, som oftest er barnets far, farfar, farbror eller en ældre bror.

Langsom og dyr anskaffelse af pas fra de syriske myndigheder:

- Syriske statsborgere bosat i Danmark må søge om et nyt syrisk pas gennem et syrisk konsulat. De nærmeste er i Stockholm og Berlin.
- For at få et pas skal man først gennemgå et sikkerhedstjek/baggrundstjek. Det indebærer, at ens navn sammenkøres med en liste over politiske modstandere. Derudover indebærer det, at alle mænd mellem 18 og 42 år skal opnå bekræftelse fra militæret på, at de har udført deres tjeneste. Afpresningssager er blevet rapporteret i forbindelse med denne proces.
- Gebyr for et nyt pas eller forlængelse af eksisterende pas er 800 US dollars for en med særlig hurtig proces (maks. tre arbejdsdage) eller 300 US dollars for standard ventetid (maks. 20 arbejdsdage fra betaling).
- Et syrisk pas gælder i seks år fra udstedelse, dog kun to år for mænd, som endnu ikke har aftjent værnepligt.

Kilder: Syrian Network for Human Rights, januar 2019: (http://sn4hr.org/wp-content/pdf/english/The_fourth_worst_passport_and_the_highest_material_cost_in_the_world_en.pdf); Deutsche Welle, "Die angst der syrer vor ihren diplomaten", december 2018: (<https://www.dw.com/de/die-angst-der-syrer-vor-ihren-diplomaten/a-46777614>); Public Radio International, "The bureaucratic nightmare of obtaining a Syrian passport abroad", juni 2017: (<https://www.pri.org/stories/2017-06-30/bureaucratic-nightmare-obtaining-syrian-passport-abroad>).

For det første nævner flere af de interviewede, at de oplever besvær med at skulle **besøge den syriske ambassade** i Stockholm eller Berlin. De skal i første omgang betale rejseomkostninger og hotelværelse for alle de familiemedlemmer (før senere refundering fra ordningen), som skal have dokumenter. Derudover skal de navigere i en ukendt europæisk by, og endelig skal de betale gebyr for aftalen og pasansøgningerne ved ambassaden. Enkelte nævner de økonomiske omkostninger som særligt tunge og udtrykker et ønske om at kunne få midler forudbetalt, så de fx ikke skal bede familie eller venner om et lån. Enkelte andre fortæller, at de er bange for selve rejsen. De ønsker, at de kunne få mere hjælp til at finde vej og gennemgå ansøgningsprocessen.

Hertil fortæller enkelte, at de har haft svært ved, at kommunen har stillet **krav til, hvilken syrisk ambassade der må søges ved**. Her har personer oplevet, at en kommunal sagsbehandler fx har krævet, at de skal søge nyt pas i Berlin i stedet for Stockholm, hvilket de fandt mere besværligt.

Enkelte udtrykker, at anskaffelse af pas til alle familiemedlemmer udfordres af manglende syrisk identifikation til nogle af familiens børn. Det har især drejet sig om at skaffe **dokumenter til børn, som er født uden dokumentation** uden for Syrien (som fx er tilfældet for en interviewperson, hvis barn blev født i Libyen under rejsen til Danmark).

“

Vi skal søge til den syriske ambassade i Stockholm eller Berlin. Det er nemmere og billigere for os at gøre det i Stockholm, men vores sagsbehandler i kommunen sagde, at vi skulle gøre det i Berlin, og vi havde ikke et valg, da det var hendes plan, og vi skulle høre efter.

“

Det har også været rigtig hårdt at skaffe et pas til vores datter, som blev født i Libyen, da vi ikke havde en fødselsattest på hende. Så vi har ansøgt til de syriske myndigheder om fødselsattest, men har slet ikke hørt tilbage. Den skal vi have, før vi kan søge pas til hende. Og nu mangler vi fem pas – det er rigtig dyrt, 2.000-3.000 USD i alt, og vi skal søge til den syriske ambassade i Stockholm eller Berlin. Det betyder, at vi skal rejse med hele familien og med tolk derned – det er dyrt og tager 12 timer at komme derned. Men vi skal først have vores datters fødselsattest.

5.2 Støtte til det nye liv i Syrien

Da alle de interviewede personer har ansøgt om repatrieringsstøtte, er de enige om, at den støtte, som ordningen tilbyder til etablering af det nye liv i Syrien, er **nyttig**. Der er dog forskel på, hvorvidt muligheden for økonomisk støtte har **betydning for deres beslutning** om at repatriere. Der er ingen, der siger direkte, at de har besluttet sig for at rejse på grund af muligheden for repatrieringsstøtte. I stedet taler de hovedsageligt om de faktorer, som er præsenteret i kap. 2 og 3. Samtidig udtrykker flere blandt de interviewede, at ordningens muligheder for støtte blot har gjort dem mere villige til at vende tilbage til Syrien. Flere andre interviewpersoner siger endda, at støtten har gjort meget lidt forskel for deres ønske om at rejse tilbage, og de vil rejse, selv om man ikke kan få støtte. Enkelte nævner, at størrelsen på støtten ikke har nogen betydning. Det er ikke på baggrund af beløbet, at deres beslutning om repatriering bliver taget. Her skal det forstås, at de vil repatriere uafhængigt af, om de får penge for det eller ej. Enkelte nævner, at de kender andre syrere, som ikke vil repatriere, selv hvis de fik millioner for det.

De forskellige typer af støtte fylder i virkeligheden ikke meget i personernes udtalelser, med undtagelsen af **erhvervsstøtten**. Ca. halvdelen af de interviewede gør klart, at de har tænkt over, hvordan de vil bruge midler til erhvervsstiftelse i Syrien. Iblant dem er personer, der vil starte et minimarked, en kosmetikforretning, et VVS-firma, et el-installationsfirma samt en, der vil genstarte en tidligere slagterforretning. Mens nogle af disse personer har faglig træning og erfaring,

som er relevant for deres planlagte forretning, er planerne løsere hos andre. Desuden er der enkelte andre blandt de interviewede, der ikke udtaler sig om konkrete planer for at etablere forretning.

Blandt de interviewede, der håber på at starte en ny forretning i Syrien, nævner en, at vedkommende håber på at få bevilget **støtte til at tage et fagligt kursus** i Danmark, som kan danne grundlaget for en selvstændig forretning efter hjemrejsen. Vedkommende nævner, at repatrieringsordningen faktisk har været en stor driver for, at vedkommende er begyndt at drømme om en forretning og har besluttet sig for at tage et fagligt kursus i Danmark – om de modtager støtten til kurset eller ej.

Blandt de personer, der håber på at etablere en forretning, er der flere, der udtrykker frygt for, at **pengene ikke vil række til de reelle etableringsomkostninger**, som de vil møde i Syrien. Én af disse personer nævner, at han kun tror, at det kan lade sig gøre for ham at klare sig, fordi han i forvejen har en forretning, som skal genetableres.

Udover erhvervsstøtten nævner enkelte personer **etableringsydelsen per person** for hhv. voksne og børn. De taler kort om, hvor meget de har hørt, at man kan få, når man rejser. Dertil nævner enkelte, at de planlægger at sende deres børn i privatskole med midler til **skolepenge** fra ordningen.

Flere af interviewpersonerne rejser bekymringer om repatrieringsstøtten generelt. En del af de interviewede mener, at støtten er **for lav** i forhold til nuværende leveomkostninger i Syrien. Enkelte af dem peger særligt på høj husleje i deres hjemby som grund til bekymring for dem, der ikke ejer et hus, eller hvis hus er blevet ødelagt under krigen. Enkelte andre henviser dog til, at støttens størrelse kun har betydning i et begrænset omfang. Flere synes desuden, at det er problematisk, at pengene udbetales i **to rater**. De frygter, at de ikke kan etablere sig i Syrien kun med den første udbetaling.

“

Da jeg så videoen, tænkte jeg, at støtten vil hjælpe mig – og så kan jeg bruge pengene til at hjælpe mig økonomisk. Vi kan bruge de her penge, så jeg kan skabe et liv for mig og mine børn. Jeg vil gerne starte et supermarked, der har alle mulige ting, madvarer osv.

“

Det kommer an på personen – hvis man har besluttet sig for at rejse hjem til familien, så er det, fordi man ikke har det godt her. For mig betyder det ikke så meget, om det er 0 eller 50.000 – så vil jeg rejse hjem. Andre vil ikke tage 2 millioner, fordi de har det godt her.

“

For mig og alle andre er det vigtigt, at man godt kan rejse og starte forfra, fordi alt er ødelagt, og man skal starte fra ny, og det skal man have råd til ... Man kan ikke starte noget for 16.000. Heldigvis har jeg en gammel forretning, der står dernede. Selvom der er mange ting, vil det koste mig 10.000 dollars at åbne det og etablere det igen. Der er mange, der er interesseret i at rejse, men de har ikke råd til at starte forfra og etablere deres firma, for de skal først og fremmest leje et sted. At starte en forretning koster mange penge. Det er dyrt.

5.3 Andre aspekter af repatrieringsordningen

Udover de førnævnte overvejelser er der enkelte blandt de interviewede, der rejser andre aspekter af ordningen, som de mener kan forbedres. For det første udtrykker enkelte frustration over, at kommunen bestiller billetter med en **baggage tilladelse**, der er for begrænset til transport af en families ejendele. Ligeledes nævner en af de personer, der har planer om at starte en forretning i Syrien, at **støtten til transport af erhvervsrelateret udstyr** ikke dækker de reelle omkostninger.

Dertil udtrykker enkelte personer bekymringer om den **reelle mulighed for at få støttemidlerne med til Syrien**. Fx udtrykkes der manglende tillid til, at man kan overføre penge til en syrisk bankkonto uden at lide konsekvenser fra syriske myndigheder eller andre, men der ses ikke gode alternativer, som opfylder ordningens krav. Andre adresserer, at overførsel gennem familiemedlemmer i andre lande ikke er tilladt under ordningen. Derudover hersker der bekymring for, at man ikke kan tage mange penge med sig ind i landet uden fx at skulle betale meget i bestikkelse.

“

Det er [kommunen], der bestiller flybilletter. Men de kræver, at man kun må have 30 kg tøj osv. med, men det er meget lidt. Så hvis de kan give mulighed for at tage mere med, ville det være bedre.

“

Det er også usikkert, hvordan man kan tage de penge, man får, med ind i Syrien. En ven vil rejse tilbage, men er bange for at tage penge med på sig. Så han prøver at finde ud af at sende dem med bankoverførsel gennem Tyrkiet eller Libanon, og så ind i Syrien indirekte derfra. Han er bange for, at de fratages ham i lufthavnen. Det vil hjælpe, hvis man kunne sende dem mere sikkert, men man kan ikke sende dem direkte til Syrien. Fx har jeg en bror i Tyrkiet med bankkonto, så det tænkte jeg, at vi kunne gøre, men det er ikke muligt ifølge de danske myndigheder at overføre dem gennem Tyrkiet. Så det er meget usikkert, om man overhovedet kan få de penge med til Syrien.

Usikkerhed eller forkerte oplysninger om repatrieringsordningen

På trods af at nogle respondenter har angivet, at de kendte til støttemulighederne, indikerer andres udtalelser om støttebeløb og vilkår for støtte en vis usikkerhed. Det drejer sig fx om, hvad reglerne faktisk er, eller hvorvidt de eventuelt bliver forvaltet forskelligt af kommunerne. Der er bl.a. indikationer på usikkerhed eller uvidenhed om følgende aspekter af ordningen:

- Tilgængelige støttebeløb
- Mulighed for støtte til transport af personlige ejendele og erhvervsudstyr
- Fortrydelsesrettens sikkerhed.

5.4 Fortrydelsesretten

Alle de interviewede syrere er opmærksomme på, at personer, der vender tilbage til hjemlandet med repatrieringsstøtte, har mulighed for at vende tilbage til Danmark indenfor ét år – den såkaldte fortrydelsesret. Retten til at fortryde betyder meget for flere af de interviewede, som udtrykker, at den **har gjort dem mere villige til at flytte tilbage**. Selv om disse personer ønsker at vende tilbage til Syrien, udtrykker de usikkerhed i varierende grad om det nye liv i Syrien. Mens enkelte er usikre på, om de kan klare sig økonomisk i Syrien, bekymrer andre sig om risikoen for uro eller videre konflikt i landet.

Samtidig siger andre interviewpersoner, at **fortrydelsesretten ikke er relevant** for dem, da de ikke har intention om at fortryde.

Flere af de interviewede nævner selv muligheden for, at kommunen kræver tilbagebetaling af den modtagne støtte, hvis man fortryder. De udtrykker forståelse for dette. Her kan det noteres, at det følger af repatrieringslovens § 9, at kommunen skal træffe beslutning om tilbagebetaling af hjælp til repatriering, hvis en udlænding anvender fortrydelsesretten.

Enkelte af de interviewede **udtrykker bekymring for, hvorvidt fortrydelsesretten reelt kan bruges**. For nogle bunder den i usikkerhed om, hvorvidt retten til at få ophold i Danmark igen egentlig er garanteret. Mindst én af de interviewede tror, at man skal tilbage til asylcentret, hvis man vender tilbage til Danmark. Vedkommende siger, at en kommunal sagsbehandler har sagt dette.

Dertil frygter enkelte af de interviewede, at **fortrydelsesretten ikke kan bruges pga. de syriske myndigheder**. Vedkommende har nemlig hørt historier fra bekendte om, at man risikerer at få frataget sit pas, når man indrejser til Syrien. Ifølge personens bekendte kan man miste sit pas, hvis man ikke kan give en stor sum penge, og fri udrejse til Danmark er derefter udelukket – uanset om de danske myndigheder tillader en fortrydelsesret.

“

Det, at man kunne fortryde, gjorde mig villig til at prøve det – fordi man ved ikke, hvad der sker dernede. Så det var noget, der gjorde mig villig til at tage den.

“

Selvfølgelig gør det en forskel – det betyder meget, at man har mulighed for at komme tilbage til Danmark, hvis det ikke går med at finde arbejde eller starte en forretning, eller hvis det ikke går godt økonomisk. Men hvis man beslutter at komme tilbage til sit land, er det 99 pct., at man ikke kommer tilbage til Danmark. Og de siger, at hvis man skifter mening, så skal man returnere pengene – og det kan jeg selvfølgelig godt forstå. Ift. mig, hvis jeg rejser tilbage til Syrien, så kommer jeg ikke tilbage, for jeg har besluttet mig.

“

Vi tænkte over det, men i praksis nu betyder det ingenting, for når man tager tilbage til Syrien, tager myndighederne passet fra dem, der rejser ind i landet igen. En ven rejste hjem til Syrien og fik sit pas taget med det samme. Så fortrydelsesretten betyder ikke noget, fordi man ikke kan få sit pas fra de syriske myndigheder igen.

RAPPORT
4. JUNI 2020